

Bundeling verantwoording Inspectie van het Onderwijs

versie april 2016

INLEIDING

Het onderwijssysteem in Nederland biedt scholen ruimte om onderwijs zelf vorm te geven. Dit maakt dat we in Nederland veel verschillende onderwijspraktijken en onderwijsconcepten hebben. Dankzij deze dynamiek is er ook ruimte voor nieuwe concepten, en deze zien we ook ontstaan. Toch wordt de ruimte in het Nederlandse onderwijsstelsel niet altijd als 'ruimte' ervaren. Regelmatig horen wij "dat moet van de inspectie", of "daar kunnen we niets aan doen, dat moet". Maar wat moet nu écht, wat moet je als school op orde hebben? Wat moet volgens de wet en wat vraagt de onderwijsinspectie van scholen?

KWALITEIT IN EEN DOOSJE

De inspectie van het onderwijs werkt sinds 2016 met een nieuw waarderingskader om de kwaliteit van scholen in beeld te brengen en te beoordelen. Centrum onderwijs & innovatie Leiden wil scholen een mogelijkheid bieden om zicht te krijgen op wat de wet en wat de onderwijsinspectie vraagt van scholen. Daarnaast wil Centrum onderwijs & innovatie Leiden scholen ondersteunen bij het inzichtelijk maken van hun unieke kwaliteiten. Daarom heeft Centrum onderwijs & innovatie Leiden samen met Skills &Co en Pedagogum het instrument 'kwaliteit in een doosje' ontwikkeld. Het instrument 'kwaliteit in een doosje' geeft zicht op de wettelijke vereisten en een beknopte toelichting hiervan.

STRUCTUUR WAARDERINGSKADER

Het nieuwe waarderingskader is in tegenstelling tot de 'oude' kaders bedoeld voor ieder schooltype. Er zijn vijf kwaliteitsgebieden voor PO (incl. SBO), VO en SO; Onderwijsproces, Schoolklimaat, Onderwijsresultaten, Kwaliteitszorg en Ambitie en Financieel beheer. Het MBO kent zes kwaliteitsgebieden; hier is het kwaliteitsgebied Examinering en Diplomering toegevoegd.

Voor ieder kwaliteitsgebied heeft de inspectie 'standaarden' beschreven. Standaarden zijn wettelijke eisen. Bij iedere standaard is een 'verantwoording' geschreven. Hier maakt de inspectie duidelijk hoe en waarom zij de wet op deze manier interpreteert. Omdat dit gedeelte van het toezicht nog in beweging is, is de verantwoording van de inspectie over hun interpretatie van de deugdelijkheidseisen (de wet) niet in het instrument 'kwaliteit in een doosje' opgenomen. De vragen die de inspectie stelt aan de school staan nog niet vast en de definitieve rollen (zowel beoordelen als stimuleren) zijn nog onderwerp van gesprek. Daarom is besloten om de verantwoording te bundelen in onderliggend document, te voorzien van de datum waarop de bundeling is gemaakt en separaat te verstrekken bij 'kwaliteit in een doosje'. Een digitale versie wordt beschikbaar gesteld via www.hsleiden.nl/professionals/educatie

BEOORDELING

Voor de beoordeling van de standaarden hanteert de inspectie een vierpuntsschaal: zeer zwak, zwak, voldoende en goed. Voor het kwaliteitsgebied Financieel beheer en de 'overige wettelijke vereisten' wordt een tweepuntsschaal gehanteerd: voldaan of niet voldaan.

TOT SLOT

We hopen dat het instrument 'kwaliteit in een doosje' de dialoog binnen scholen ondersteunt, dat schoolteams in gesprek gaan met elkaar, dat het wordt aangegrepen om de unieke kwaliteiten en ambities van de school inzichtelijk te maken en dat het bijdraagt om deze uniciteit overal in de school zichtbaar te laten zijn.

Centrum onderwijs & innovatie Leiden
www.hsleiden.nl/professionals/educatie

Bronnen:

Onderwijs, I. v. (2014). Basisontwerp waarderingskader 2016 versie 3: 01-12-2014. Utrecht.

Onderwijs, I. v. (2016, 03 24). Vernieuwing in het toezicht. Opgehaald van Onderwijsinspectie.nl: <http://www.onderwijsinspectie.nl/toezicht/vernieuwing-in-het-toezicht>

Onderwijs, I. v. (2015). Onderzoekskader IvhO 2017, Basisontwerp voor het toezicht op: po, vo, (v)so en mbo. Versie 23 november 2015. Utrecht.

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING

1. PO	7
1. ONDERWIJSPROCES	7
2. SCHOOLKLIMAAT	9
3. ONDERWIJSRESULTATEN	10
4. KWALITEITSZORG EN AMBITIE	10
5. FINANCIEEL BEHEER	12
2. VO	13
1. ONDERWIJSPROCES	13
2. SCHOOLKLIMAAT	16
3. ONDERWIJSRESULTATEN	16
4. KWALITEITSZORG EN AMBITIE	17
5. FINANCIEEL BEHEER	18
3. (V)SO	20
1. ONDERWIJSPROCES	20
2. SCHOOLKLIMAAT	22
3. ONDERWIJSRESULTATEN	23
4. KWALITEITSZORG EN AMBITIE	24
5. FINANCIEEL BEHEER	25
4. MBO	27
1. ONDERWIJSPROCES	27
2. SCHOOLKLIMAAT	29
3. ONDERWIJSRESULTATEN	30
4. KWALITEITSZORG EN AMBITIE	30
5. FINANCIEEL BEHEER	32
6. EXAMINERING EN DIPLOMERING	32
OVERIGE WETTELIJKE VEREISTEN	33

1. PO

1. ONDERWIJSPROCES

1.1. AANBOD

Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.

Verantwoording De school bereidt de leerlingen voor op de start van het vervolgonderwijs (artikel 2 WPO). De wet geeft aan dat de inhouden van het onderwijs zich richten op de emotionele en verstandelijke ontwikkeling, op het ontwikkelen van creativiteit, en op het verwerven van noodzakelijke kennis en van sociale, culturele en lichamelijke vaardigheden (artikel 8, tweede en derde lid, en artikel 9, eerste en tweede lid, WPO). Deze inhouden zijn vastgelegd in kerndoelen en referentieniveaus (art 9, negende en elfde lid, WPO), en omvatten naast taal en rekenen ook de brede ontwikkeling en inhouden die in relatie staan tot het opgroeien in een pluriforme samenleving, het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie en het kennis hebben en -maken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten (artikel 8, derde lid, WPO). Verder bepaalt de wet dat het onderwijs dusdanig wordt ingericht dat er structureel en herkenbaar aandacht wordt besteed aan het bestrijden van achterstanden, in het bijzonder in de beheersing van de Nederlandse taal (artikel 8, elfde lid, WPO). De inhouden van het onderwijsaanbod dienen te zijn afgestemd op verschillende leerbehoeften van leerlingen en worden evenwichtig en in samenhang over de leerjaren heen verdeeld (artikel 8, eerste lid, WPO). Uit de eis van een ononderbroken voortgang in de ontwikkeling van leerlingen volgt dat de school de inhouden aan dient te bieden in een logische fasering/opbouw, opklimmend in niveaus op een wijze die past bij de leeftijd. We weten dat de kwaliteit van het leren toeneemt door methodes en (spel)materialen die aansluiten bij de actualiteit in de samenleving. Bij dit laatste kan ook gedacht worden aan het incorporeren van inzichten in het aanbod over wat de samenleving in de nabije toekomst zal vragen aan kennis, vaardigheden en houdingen. De school formuleert de doelen van het onderwijs in het schoolplan (artikel 12, tweede lid, WPO).

1.2. ZICHT OP ONTWIKKELING

De school volgt de ontwikkeling van haar leerlingen zodanig dat zij een ononderbroken ontwikkeling kunnen doorlopen.

Verantwoording De wet vraagt dat de vorderingen van de leerlingen in kennis en vaardigheden bij taal en rekenen/wiskunde op een deugdelijke manier worden gevolgd (artikel 8, eerste en zesde lid, WPO). Dit waarborgt dat de school daadwerkelijk de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen voor ogen kan hebben in het onderwijs en ook dat het onderwijs aansluit bij de verschillende leerbehoeften van leerlingen, bijvoorbeeld als uit de vorderingen blijkt dat de ontwikkeling stagneert. Bij deze laatste groep leerlingen zoekt de school naar mogelijke verklaringen voor de stagnatie, zodat het onderwijs daarop kan worden aangepast (artikel 8, eerste, achtste en tiende lid, WPO). De kwaliteit van de wijze waarop de scholen omgaan met op grond van het onderwijsvolgsysteem verkregen gegevens, bijvoorbeeld door deze te vergelijken met landelijke gemiddeldes van leeftijdsgenoten of door mogelijke oorzaken van snellere of achterblijvende ontwikkeling te analyseren, bepaalt mede de kwaliteit van de onderwijskundige aanpassingen voor de afstemming op individuele leerbehoeften van leerlingen.

1.3. DIDACTISCH HANDELEN

Het pedagogisch-didactisch handelen van de leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkelen.

Verantwoording De school heeft haar beleid over het pedagogisch-didactisch handelen in het schoolplan geformuleerd (artikel 12, tweede en derde lid, WPO). Dit beleid is zichtbaar in het dagelijks handelen van de

leraren. De wet geeft aan dat leerlingen het aanbod zo aangeboden moeten krijgen dat dit afgestemd is op hun ontwikkelproces (artikel 8, eerste lid, WPO). Voor deze 'ononderbroken ontwikkeling' is het nodig dat het onderwijs aansluit bij het ontwikkelingsniveau van de leerling. Uit artikel 8, eerste lid, WPO vloeit voort dat voor een ononderbroken ontwikkeling de volgende voorwaarden gelden:

Er is sprake van een pedagogisch leerklimaat dat leren mogelijk maakt (dat houdt in: ondersteuning en uitdaging). De uitleg is helder. De les verloopt gestructureerd. Ook moet de les indien nodig mogelijkheden bevatten om de afstemming van de leerstof op de leerlingen daadwerkelijk mogelijk te maken (artikel 8, eerste lid, WPO). Dit is voorwaardelijk om te spreken van een efficiënte benutting van de onderwijstijd waarbij leerlingen betrokken zijn bij de les, zodat zij daadwerkelijk in staat gesteld worden tot het doorlopen van een ononderbroken ontwikkelproces (artikel 8, eerste lid, WPO). Daarnaast blijkt uit wetenschappelijke inzichten dat tijd voor het leren en de efficiënte invulling daarvan een bewezen relatie heeft met de effecten op het leren van leerlingen. Eveneens moet het niveau van de lessen passen bij het beoogde eindniveau van de groep en de school (artikel 2, WPO). De kwaliteit van de school bij het didactisch handelen wordt onder meer bepaald door het didactisch vermogen aan te sluiten bij leerlingen: leraren moeten zowel leerlingen met een achterstand als leerlingen met behoeften aan extra uitdaging tot een effectief leerproces weten te brengen. We weten dat de volgende didactische kenmerken bijdragen aan een effectief leerproces: interactie die aanzet tot reflectie, hoge verwachtingen uiten, feedback op proces en resultaat, en stimuleren tot intrinsiek leren. Aan de kwaliteit van het lesgeven in een school ligt doorgaans ook een door alle leraren gedragen en transparant samenhangend pedagogisch en didactisch concept ten grondslag, dat in het schoolplan is uitgewerkt.

1.4. (EXTRA) ONDERSTEUNING

Leerlingen die dat nodig hebben ontvangen extra aanbod, ondersteuning en begeleiding.

Verantwoording De wet vraagt dat voor leerlingen die om wat voor reden dan ook niet het beoogde eindniveau behalen door specifieke belemmerende factoren, de school het onderwijs aan de leerling daarop afstemt, de uitkomsten daarvan periodiek evalueert (met de ouders) en bij afwijking het onderwijs bijstelt (artikel 8, vierde en achtste lid, WPO, voor zover het gaat om leerlingen zonder extra ondersteuning, en artikel 40a WPO voor leerlingen met ondersteuning). Voor leerlingen voor wie de school extra middelen krijgt vanuit het samenwerkingsverband geldt de wettelijke verplichting om deze begeleiding in een ontwikkelperspectief vast te leggen (artikel 40a WPO).

1.5. SAMENWERKING

De school werkt samen met relevante partners om het onderwijs voor haar leerlingen vorm te geven.

Verantwoording Voor kinderen in achterstandssituaties maakt de school afspraken met voorschoolse voorzieningen over de informatieoverdracht om een doorgaande leerlijn te garanderen, en over te bereiken resultaten (artikel 167 WPO). Voor leerlingen met extra ondersteuning werkt de school samen met het samenwerkingsverband en partners in de zorg (artikel 8, vierde lid, WPO). In het belang van de doorgaande ontwikkeling verplicht de wet de school informatie te verstrekken bij vertrek van de leerling naar een andere school of vervolgonderwijs (artikel 42, eerste lid, en 43 WPO). We weten dat samenwerking en informatie-uitwisseling met voorgaande en vervolgscholen, ouders en andere ketenpartners leidt tot afstemming op individuele leerbehoeften van leerlingen en de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen ten positieve beïnvloedt. Dit geldt in hoge mate voor leerlingen in achterstandssituaties of met een bijzondere ondersteuningsbehoefte. Dit staat ook in relatie met de wettelijke eis om het onderwijs af te stemmen op de ontwikkeling en leerbehoefte van leerlingen (artikel 8, eerste lid, WPO).

1.6. TOETSING EN AFSLUITING

De toetsing en afsluiting verlopen zorgvuldig.

Verantwoording De wet schrijft voor dat alle leerlingen (behoudens uitzonderingen) een eindtoets maken (artikel 9b WPO), dat deze conform voorschriften wordt afgenomen (artikel 9b, WPO) en dat leerlingen toetsen maken van het leerlingvolgsysteem dat aan kwaliteitseisen voldoet (artikel 8, zesde lid, WPO). Bij advisering wordt eveneens een zorgvuldige procedure gevolgd (artikel 42, tweede lid, WPO) en bij alle voortgangs- en vervolgbeslissingen worden ouders geïnformeerd (artikel 11, WPO). Betrokkenheid van leerlingen en ouders en ook evaluatie van bestaande procedures kunnen worden beschouwd als nodige waarborgen voor de kwaliteit van de werkzaamheden hierbij.

2. SCHOOLKLIMAAT

2.1 VEILIGHEID

Schoolleiding en leraren dragen zorg voor een veilige omgeving voor leerlingen.

Verantwoording De wet bepaalt dat de school ten minste een veiligheidsbeleid (sociale, psychische en fysieke veiligheid) voert dat bestaat uit een samenhangende set van maatregelen gericht op preventie en op het afhandelen van incidenten, ingebed in het pedagogische beleid van de school en stevig verankerd in de dagelijkse praktijk (artikel 4c, WPO). In de memorie van toelichting bij de wetwijziging over sociale veiligheid op school, waarbij artikel 4c aan de WPO is toegevoegd, wordt onder 'sociale veiligheid' minimaal verstaan: een school is veilig als de psychische, sociale en fysieke veiligheid van leerlingen niet door handelingen van andere mensen wordt aangetast.

Daarvoor is nodig dat leraren een veilige ruimte scheppen, waarin duidelijke afspraken gelden en het mogelijk is om sociaal gedrag aan te leren (artikel 4c, WPO en artikel 8, tweede lid, WPO).

De wet geeft aan dat de school de veiligheid van leerlingen monitort met een instrument dat een representatief en actueel beeld geeft (artikel 4c, eerste lid, onder b, WPO). Een school kan pas goed beleid ten aanzien van sociale veiligheid voeren als zij inzicht heeft in de feitelijke en ervaren veiligheid en het welbevinden van de leerlingen. Op basis van monitoring die een representatief en actueel beeld geeft van de sociale veiligheid van de leerlingen, krijgen scholen inzicht in de daadwerkelijke sociale veiligheid op de school. Op basis van dit veiligheidsbeeld kan de school haar beleid gericht inzetten om pesten tegen te gaan en de sociale veiligheid te bevorderen.

Voor ouders en leerlingen is het van belang dat ze een laagdrempelig aanspreekpunt hebben binnen de school, wanneer er sprake is van een situatie waarin gepest wordt. Daarom schrijft artikel 4c, eerste lid, onderdeel c, van de WPO voor dat iedere school de navolgende taken op school belegt bij een persoon: coördinatie van het beleid in het kader van het tegengaan van pesten op school; fungeren als aanspreekpunt in het kader van pesten.

2.2 ONDERSTEUNEND EN STIMULEREND SCHOOLKLIMAAT

De school kent een ondersteunend en stimulerend klimaat.

Verantwoording De school heeft beleid geformuleerd over het schoolklimaat in het schoolplan (artikel 12, tweede lid, WPO). Dit beleid is een gezamenlijk gedragen beleid en herkenbaar in de gehele school. We weten dat leerlingen beter leren als er op school een klimaat heerst dat ondersteunend is. Leerlingen moeten weten waar zij aan toe zijn, zij moeten durven aangeven wanneer zij problemen ervaren en zij moeten weten dat zij dan gesteund zullen worden. Er heerst een sfeer binnen de school waarin leerlingen worden gewaardeerd om hun mogelijkheden en uitgedaagd hun talenten te ontplooiën. Leraren herkennen tijdig talent en zijn bereid en in staat om flexibele onderwijsprogramma's en individuele trajecten uit te voeren voor deze leerlingen. Een belangrijke voorwaarde daarbij is ook dat de leeromgeving het leren ondersteunt, bijvoorbeeld door leerlingwerkplekken of lokalen die het (zelf) leren kunnen bevorderen.

3. ONDERWIJSRESULTATEN

3.1 RESULTATEN

De school behaalt met haar leerlingen resultaten die ten minste in overeenstemming zijn met de gestelde norm.

Verantwoording De wet geeft aan dat scholen voldoende leerresultaten behoren te behalen. Er is sprake van voldoende leerresultaten wanneer de resultaten op of boven de normering liggen (die is afgestemd op de samenstelling van de leerlingenpopulatie van scholen) zoals vastgelegd in de Regeling leerresultaten PO en (artikel 10a WPO en de Regeling leerresultaten PO).

Om de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen te waarborgen, getuigt het van kwaliteit als de school naast de minimumdoelen voor cognitieve ontwikkeling nadere doelen stelt in afstemming op de specifieke kenmerken en daaruit voortvloeiende behoeften van haar leerlingenpopulatie. Hierbij beschouwt zij ook de referentieniveaus die geen deel uitmaken van de door de school gebruikte eindtoets en andere vakgebieden dan Nederlandse taal en rekenen/wiskunde. Zij kan daarbij specifieke doelen stellen op cognitief vlak en op de niet-cognitieve, sociaal-emotionele, motorische en creatieve gebieden, en evalueren of die doelen gehaald worden.

3.2 SOCIALE EN MAATSCHAPPELIJKE COMPETENTIES

De leerlingen behalen sociale en maatschappelijke competenties op het niveau dat ten minste in overeenstemming is met de gestelde doelen.

Verantwoording De wet geeft aan dat het onderwijs zich moet richten op de sociaal-emotionele en maatschappelijke ontwikkeling van leerlingen, op het ontwikkelen van sociale vaardigheden en op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie. Daarnaast moet het onderwijs mede gericht zijn op de verwerving van kennis van en de kennismaking met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten (artikel 8, tweede en derde lid, WPO). Dit is gerelateerd aan de eis om het onderwijs aan te laten sluiten op de voortgang in een ononderbroken ontwikkelproces van leerlingen en aan de eis om vorderingen in kennis en vaardigheden te volgen. Dit betekent dat de school kan laten zien dat zij resultaten nastreeft op niet-cognitieve ontwikkelingsgebieden. Deze doelen heeft zij opgeschreven in het schoolplan.

3.3 VERVOLGSUCCES

De bestemming van de leerlingen na het verlaten van de school is bekend en voldoet ten minste aan de verwachtingen van de school.

Verantwoording Van scholen mag verwacht worden dat ze niet alleen de resultaten van leerlingen tijdens hun periode op de school evalueren (standaard 1.1 en 1.2), maar ook nagaan of de leerlingen hun loopbaan voortzetten in het vervolgonderwijs op de manier zoals de school dat verwacht. Daartoe is het belangrijk dat de school zich inspant om gegevens van haar uitgestroomde leerlingen te verzamelen, te analyseren en te vertalen in informatie ten behoeve van de verbetering van het onderwijs of de kwaliteitszorg van de school. Dit heeft een relatie met de bepalingen in de wet over de kwaliteitszorg en is onder andere gericht op bewaking van de ononderbroken ontwikkeling en het nemen van maatregelen ter verbetering (artikel 12, vierde lid, WPO). Het gaat erom dat de informatie niet alleen op leerlingenniveau geanalyseerd wordt, maar ook op een hoger niveau (groep of school) geaggregeerd wordt en dat evaluaties zich over meerdere jaren uitstrekken.

4. KWALITEITSZORG EN AMBITIE

4.1 DOELEN, EVALUATIE EN VERBETERING

Het bestuur en zijn scholen hebben vanuit hun maatschappelijke opdracht doelen geformuleerd, evalueren regelmatig en systematisch de realisatie van die doelen en verbeteren op basis daarvan het onderwijs.

Verantwoording Het schoolplan en de zorgplicht voor de kwaliteit van het onderwijs staan centraal om het verbeteren van en de verantwoording over de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen. Het bevoegd gezag dient zorg te dragen voor de kwaliteit van het onderwijs op een school. Onder 'zorg dragen voor' wordt in elk geval verstaan: het naleven van de wettelijke bepalingen en het uitvoeren van het stelsel van kwaliteitszorg (artikel 10, WPO). De wet vraagt dat de school door haar stelsel van kwaliteitszorg zorg draagt voor de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen en de afstemming van het onderwijs op de voortgang in de ontwikkeling van leerlingen [artikel 12, lid 4, en artikel 10, WPO]. Ook moet zij vaststellen waar maatregelen ter verbetering nodig zijn. De uitwerking van deze deugdelijkheidseisen dient het bevoegd gezag te beschrijven in het schoolplan. Het functioneren van de kwaliteitscyclus staat centraal. Met de wettelijke opdracht wordt bedoeld: de wettelijke voorschriften inzake de inhoud, de uitgangspunten en de doelstellingen van het onderwijs. Dit betreft het onderwijsaanbod, het onderwijsleerproces en de wijze van toetsen en examineren. De eisen veronderstellen dat de zorg voor kwaliteit cyclisch, systematisch en planmatig is en ook gericht is op het vasthouden van gerealiseerde kwaliteit. Uit de deugdelijkheidseisen vloeit voort dat het bevoegd gezag/de school de zorg voor kwaliteit vormgeeft op een wijze waarvan aangenomen mag worden dat het daadwerkelijk leidt tot zicht op de eigen kwaliteit en op relevante verbetermaatregelen.

4.2 STRUCTUUR EN CULTUUR

Het bestuur en zijn scholen hebben een heldere organisatie- en beslissingsstructuur, kennen een professionele kwaliteitscultuur en functioneren transparant en integer.

Verantwoording Het vaststellen van een managementstatuut waaruit de verantwoordelijkheidsverdeling in de aansturing van de school blijkt, is verplicht volgens artikel 31 WPO. Het zodanig inrichten van het onderwijs dat de leerlingen een ononderbroken ontwikkeling kunnen doorlopen, het afstemmen van het onderwijs op de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen (artikel 8, eerste lid, WPO) en het uitvoeren van de verbetermaatregelen op basis van het kwaliteitszorgsysteem (artikel 10 en 12, vierde lid, WPO) kunnen alleen gerealiseerd worden door personeel dat professioneel is en blijft. In het schoolplan moet een beschrijving van het personeelsbeleid worden opgenomen. In dat kader is ook het bijhouden van de bekwaamheidsdossiers (artikel 32b, WPO) van belang. De uitvoering van de wettelijke eisen rondom kwaliteitszorg vraagt van de school een gezamenlijke inspanning vanuit een verbetercultuur en professionaliteit. Dit veronderstelt onderwijskundig leiderschap, effectieve taakverdeling, resultaatgerichtheid en aanspreekbaarheid van het personeel van de school. Integriteit, zorgvuldigheid en bewustzijn van effecten van het handelen zijn algemeen aanvaarde kwaliteitsbeginselen die behoren bij het professioneel handelen in het onderwijs.

4.3 VERANTWOORDING EN DIALOOG

Het bestuur en zijn scholen leggen intern en extern toegankelijk en betrouwbaar verantwoording af over ambities, doelen en resultaten en voeren daarover actief een dialoog.

Verantwoording De wet gaat ervan uit dat het bestuur verantwoording aflegt in het jaarverslag (onder meer ten behoeve van het interne toezicht) (artikel 171, WPO). De wet gaat er ook van uit dat de school in de schoolgids duidelijk aangeeft wat de doelen van het onderwijs zijn en welke resultaten met het onderwijsleerproces worden bereikt (artikel 13 WPO). In de schoolgids dienen ook de gedane bevindingen te worden opgenomen ten aanzien van het stelsel van kwaliteitszorg, evenals de maatregelen die naar aanleiding daarvan zijn getroffen [artikel 13, eerste lid, onder I, WPO]. Daarnaast verantwoordt het bestuur aan de MR de beslissingen en het beleid dat zij voorstaat (artikel 8, 10 t/m 12 en 14, WMS). De samenleving heeft belang bij het onderwijs. Om de resultaten van een school te kunnen duiden is het nodig dat de school laat zien welke doelen zij stelt.

5. FINANCIËEL BEHEER

5.1 CONTINUÏTEIT

Het bestuur is financieel gezond en kan op korte en langere termijn voldoen aan zijn financiële verplichtingen.

Verantwoording De verplichting voor het bevoegd gezag om een continuïteitsparagraaf aan het jaarverslag toe te voegen vloeit voort uit artikel 4, vierde lid, van de RJO. De wetgeving verplicht de interne toezichthouder het jaarverslag inclusief continuïteitsparagraaf goed te keuren. Over deze taak (het goedkeuren) moet de interne toezichthouder verantwoording afleggen in het jaarverslag (artikel 17c, eerste lid, onder a en onder e, WPO). Een 'regelmatige bespreking' is een beleidsmatige invulling van de verplichting de interne toezichthouder te voorzien van taken en bevoegdheden, zodanig dat hij een deugdelijk toezicht kan uitoefenen (artikel 17c, tweede lid, WPO). Op grond van artikel 8, tweede lid, onder b, van de Wet medezeggenschap op scholen ontvangt de MR jaarlijks het jaarverslag (inclusief continuïteitsparagraaf). Over tussentijdse ontwikkelingen die de continuïteit van de school/instelling bedreigen dient de MR eveneens geïnformeerd te worden. De MR kan verder zelf initiatief nemen om met het bestuur in gesprek te gaan over ontwikkelingen die de continuïteit van de school/instelling raken.

5.2 DOELMATIGHEID

Het bestuur maakt efficiënt en effectief gebruik van de onderwijsbekostiging.

Verantwoording De minister is bevoegd de bekostiging te corrigeren in het geval hij van oordeel is dat er sprake is van een ondoelmatige besteding (artikel 34a Bekostigingsbesluit WPO). Uit deze bevoegdheid vloeit de verplichting voor het bevoegd gezag voort om de bekostiging op doelmatige wijze te besteden, zowel in de zin dat onnodige uitgaven worden voorkomen als in de zin dat er niet onnodig geld wordt opgepot.

5.3 RECHTMATIGHEID

Het bestuur verwerft en besteedt de onderwijsbekostiging conform wet- en regelgeving.

Verantwoording In de sectorwet zijn diverse bepalingen opgenomen waaraan het bestuur zich moet houden bij de verwerving en besteding van de bekostiging. Ingevolge artikel 17a, eerste lid, WPO zorgt het bestuur voor een goed bestuurde school. Dat impliceert dat het bestuur deskundig moet zijn. De minister is bevoegd een aanwijzing op te leggen indien een bestuurder zich schuldig maakt aan wanbeheer (artikel 163b, WPO). De jaarverslaggeving dient transparant te zijn (moet een waarheidsgetrouw beeld geven). Titel 9 van Boek 2 BW en artikel 3, onder a, van de RJO jo. de Richtlijn Jaarverslag Onderwijs alsmede het onderwijscontroleprotocol stellen tal van regels om deze transparantie in de verantwoording te verkrijgen. Een accountantsverklaring is verplicht op grond van artikel 2 RJO jo. artikel 2:393 BW.

2. VO

1. ONDERWIJSPROCES

1.1. AANBOD

Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en de samenleving

Verantwoording De wet geeft aan dat de school in de onderbouw een samenhangend onderwijsprogramma verzorgt waarin de kerndoelen worden uitgewerkt en dat voldoet aan de referentieniveaus van taal en rekenen (artikel 11c, eerste lid, WVO en artikel 2 en 3 van het Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen). De school bereidt de leerlingen voor het vervolgonderwijs (artikel 7 t/m 10, WVO). Daarnaast omvat het onderwijs ook het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie en het kennis hebben en -maken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten (artikel 17, WVO). Verder bepaalt de wet dat het onderwijs dusdanig wordt ingericht dat er structureel en herkenbaar aandacht wordt besteed aan het bestrijden van achterstanden, in het bijzonder in de beheersing van de Nederlandse taal (artikel 6c, WVO). De inhoud van het onderwijsaanbod zijn afgestemd op verschillende leerbehoeften van leerlingen (artikel 2, tweede lid, WVO). Een aanvaard kwaliteitsbegrip bij de deugdelijkheidseis voor een ononderbroken voortgang in ontwikkeling van leerlingen vraagt van de school dat de inhoud worden aangeboden in een logische fasering/opbouw, opklimmend in niveaus op een wijze die past bij de leeftijd van de leerlingen. De school formuleert de doelen van het onderwijs in het schoolplan (artikel 24, tweede lid, WVO).

We weten dat de kwaliteit van het leren toeneemt door methodes en materialen die aansluiten bij de actualiteit in de samenleving. Bij dit laatste kan ook gedacht worden aan het incorporeren van inzichten in het aanbod over wat de samenleving in de nabije toekomst zal vragen aan kennis, vaardigheden en houdingen.

1.2. ZICHT OP ONTWIKKELING EN BEGELEIDING

De school volgt en begeleidt de leerlingen zodanig dat zij een ononderbroken ontwikkeling kunnen doorlopen.

Verantwoording De wet vraagt dat de vorderingen van de leerlingen op een deugdelijke manier worden gevolgd [artikel 2, tweede lid, WVO]. Dit waarborgt dat de school daadwerkelijk de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen voor ogen kan hebben in het onderwijs en ook dat het onderwijs aansluit bij de verschillende leerbehoeften van leerlingen, bijvoorbeeld als uit de vorderingen blijkt dat de ontwikkeling stagneert. Bij deze laatste groep leerlingen zoekt de school naar mogelijke verklaringen voor de stagnatie, zodat het onderwijs daarop kan worden aangepast [artikel 2, tweede lid, WVO]; (artikel 6c, WVO). Verder stelt de wet (artikel 6c, WVO) dat bij de leerlingen waar achterstanden zijn geconstateerd de school zichtbaar en gestructureerd werkt aan de bestrijding van die achterstanden. Dit veronderstelt dat de school weet wie achterstanden heeft en wat de achterstand inhoudt, en dat er aanvullende activiteiten zijn waarmee de achterstanden bestreden worden. De toelichting op artikel 6c van de WVO zegt hier het volgende over: "Het onderwijs wordt zodanig ingericht dat daarbij op structurele en herkenbare wijze aandacht wordt besteed aan het bestrijden van achterstanden in het bijzonder in de beheersing van de Nederlandse taal." Met 'op structurele wijze' willen we aangeven dat de aandacht voor het bestrijden van achterstanden nadrukkelijk ingebed moet zijn in en vervlochten met het onderwijs. 'Op herkenbare wijze' betekent dat die specifieke aandacht ook duidelijk moet blijken in de onderwijspraktijk, dus een 'gezicht' moet hebben. Onderwijsachterstanden beperken zich niet tot taalachterstanden. Ook in andere vakken kunnen kinderen achterstanden hebben of oplopen. Ook daarvoor dient aandacht te zijn.

We weten dat scholen het onderwijs beter kunnen laten aansluiten bij de onderwijsbehoeften van leerlingen als zij gebruikmaken van genormeerde toetsen. Deze toetsen geven goede diagnostische informatie. Bovendien kan met behulp van deze instrumenten worden gekeken hoe leerlingen presteren ten opzichte van leerlingen op andere scholen én kan de school leerwinst van leerlingen en groepen leerlingen in kaart brengen. Allemaal

informatie die cruciaal is om te bepalen welke begeleiding en ondersteuning leerlingen nodig hebben.

1.3. DIDACTISCH HANDELEN

Het pedagogisch-didactisch handelen van de leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkelen.

Verantwoording De school heeft haar beleid over het pedagogisch-didactisch handelen in het schoolplan geformuleerd (artikel 24, tweede en derde lid, WVO). Dit beleid is zichtbaar in het dagelijks handelen van de leraren. De wet geeft aan dat leerlingen het aanbod zo aangeboden moeten krijgen dat dit afgestemd is op hun ontwikkelproces [artikel 2, tweede lid, WVO]. Voor deze 'ononderbroken ontwikkeling' is het nodig dat het onderwijs aansluit bij het ontwikkelingsniveau van de leerling.

Uit artikel 2, tweede lid, WVO vloeit voort dat voor een ononderbroken ontwikkeling de volgende voorwaarden gelden:

- Er is sprake van een pedagogisch leerklimaat dat leren mogelijk maakt.
- De uitleg is helder.
- De les verloopt gestructureerd.
- Het niveau sluit aan bij de leerling én past bij het te halen eindniveau.

De kwaliteit van de school bij het didactisch handelen wordt onder meer bepaald door het didactische vermogen aan te sluiten bij leerlingen: leraren moeten zowel leerlingen met een achterstand als leerlingen met behoeften aan extra uitdaging tot een effectief leerproces weten te brengen. We weten dat de volgende didactische kenmerken bijdragen aan een effectief leerproces: interactie die aanzet tot reflectie, feedback op proces en resultaat, en stimuleren tot intrinsiek leren. In een school liggen aan de kwaliteit doorgaans ook een door alle leraren gedragen en transparant samenhangend pedagogisch en didactisch concept ten grondslag.

1.4. EXTRA ONDERSTEUNING

Leerlingen die dat nodig hebben ontvangen extra ondersteuning.

Verantwoording De wet vraagt dat ook leerlingen die om wat voor reden dan ook niet het beoogde eindniveau behalen door specifieke belemmerende factoren, een verantwoord ontwikkelingsperspectief hebben, dat de school het onderwijs aan de leerling daarop afstemt, de uitkomsten daarvan periodiek evalueert (met de ouders) en bij afwijking het ontwikkelingsperspectief bijstelt (artikel 17b, eerste lid en 26, WVO en artikel 15c Inrichtingsbesluit WVO). Voor leerlingen voor wie de school extra middelen krijgt vanuit het samenwerkingsverband geldt de wettelijke verplichting om deze begeleiding in een ontwikkelperspectief vast te leggen (artikel 26, WVO). We weten dat leerlingen effectiever leren als zij zelf betrokken zijn bij doel en opzet van hun leertraject.

1.5. ONDERWIJSTIJD

De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.

Verantwoording Leerlingen moeten voldoende tijd krijgen om de leerstof te verwerven. De wet geeft aan dat vwo minimaal 5.700 klokuren bevat, havo bevat minimaal 4.700 klokuren, mavo omvat minimaal 3.700 klokuren (artikel 6g, eerste lid, WVO) en voor het praktijkonderwijs geldt dat er 1.000 klokuren per jaar onderwijs moet worden gegeven (artikel 10f, lid 3a, WVO). Deze uren moeten worden ingevuld met activiteiten die worden verzorgd in het onderwijsprogramma (artikel 6g, tweede lid, WVO). Onderwijstijd doet ertoe. Voldoende onderwijstijd is een noodzakelijke, hoewel niet voldoende voorwaarde voor kwalitatief goed onderwijs. De uren moeten immers ook kwalitatief goed ingevuld worden (bron: MvT bij wetsvoorstel ter modernisering en vereenvoudiging van de normen voor onderwijstijd in het voortgezet onderwijs). Het eerste criterium voor onderwijstijd is dat het moet gaan om (onderwijs)activiteiten die verzorgd worden onder verantwoordelijkheid van diegenen die op grond van artikel 33 van de WVO onderwijs mogen verzorgen. Het tweede criterium is dat de onderwijstijd onder verantwoordelijkheid van de school bewust gepland en verzorgd moet worden. De school is

verantwoordelijk voor de vormgeving, uitvoering en evaluatie van het onderwijsprogramma en daarmee van het leerproces, de socialisering en de (maatschappelijke en persoonlijke) vorming van leerlingen. Ten derde moet op schoolniveau afgesproken worden welke soorten onderwijsactiviteiten meetellen als onderwijstijd: primair door de professionals, en met instemming van de medezeggenschapsraad. Het gaat bij deze instemming met nadruk slechts om het soort onderwijsactiviteiten dat meetelt als onderwijstijd (bron: MvT bij wetsvoorstel ter modernisering en vereenvoudiging van de normen voor onderwijstijd in het voortgezet onderwijs). Vanuit de wet is een school verplicht om beleid te hebben ten aanzien van lesuitval en ten aanzien van verzuim door leerlingen (artikel 24, eerste lid, onder c en h, WVO).

1.6 SAMENWERKING

De school werkt samen met partners om het onderwijs voor haar leerlingen vorm te geven.

Verantwoording Voor leerlingen met extra ondersteuning werkt de school samen met het samenwerkingsverband en partners in de zorg (artikel 17a en 17b, WVO). De wet gaat ervan uit dat scholen jaarlijks overleg voeren met elkaar en met de gemeente over het voorkomen van segregatie, het bevorderen van integratie en het bestrijden van achterstanden (artikel 118a, WVO). De wet schrijft voor dat scholen voortijdig schoolverlaters melden bij de gemeente (artikel 28a jo. 118h, WVO).

We weten dat samenwerking en informatie-uitwisseling met voorgaande en vervolgscholen, ouders en andere ketenpartners leidt tot afstemming op individuele leerbehoeften van leerlingen. Dit geldt in hoge mate voor leerlingen in achterstandssituaties of met een bijzondere ondersteuningsbehoefte. Dit staat ook in relatie met de wettelijke eis om het onderwijs af te stemmen op de ontwikkeling en leerbehoefte van leerlingen [artikel 2, tweede lid, WVO].

1.7 PRAKTIJKVORMING/STAGE

De voorbereiding, uitvoering en begeleiding van de praktijkvorming/stage is doeltreffend.

Verantwoording In het derde en vierde leerjaar van de basisberoepsgerichte, kaderberoepsgerichte of gemengde leerweg van het vmbo én voor praktijkonderwijsleerlingen kunnen de lessen worden besteed aan stage. De wet stelt (artikel 31 en verder) dat het doel, de inhoud, de omvang, de opbouw en de organisatie van de stage worden beschreven in een stageplan. Het bevoegd gezag sluit met de leerling en de stagegever tezamen een schriftelijke stageovereenkomst waaruit blijkt dat de leerling leeractiviteiten ontplooit in het kader van het stageplan. In die overeenkomst staat onder andere hoe de begeleiding plaatsvindt en door wie en wat de leeractiviteiten zijn. Daarnaast bevat de overeenkomst een regeling die de inspectie in staat stelt toezicht te houden op de leeractiviteiten die door de leerling bij de stagegever worden ontplooid. De stage-overeenkomst bepaalt voorts wie de verzekering zal sluiten tegen het financiële risico van ongevallen en tegen wettelijke aansprakelijkheid van de leerling voor de tijd dat deze zich bevindt bij de stagegever, en ten laste van wie de te betalen premie zal komen, indien een zodanige verzekeringsovereenkomst zal worden gesloten. In geval van minderjarigheid van de leerling wordt de stage-overeenkomst door diens ouders, voogden of verzorgers ondertekend.

1.8 TOETSING EN AFSLUITING

De toetsing en afsluiting verlopen zorgvuldig.

Verantwoording De wetgeving schrijft voor dat een school een examenreglement en een PTA opstelt. Deze beide documenten moeten worden verstrekt aan de inspectie en de examenkandidaten (artikel 31, Eindexamenbesluit VO). In de wetgeving is ook bepaald wat er minimaal in beide documenten moet zijn opgenomen (artikel 31, Eindexamenbesluit VO). We weten dat scholen die schoolbreed goede afspraken hebben over de kwaliteit van hun toetsen, beter in staat zijn om hun onderwijsproces af te stemmen op hun leerlingen en tegelijkertijd het goede niveau te behouden. Het maakt dat zij goed kunnen determineren en op basis van betrouwbare informatie

leerlingen kansen kunnen bieden.

2. SCHOOLKLIMAAT

2.1 VEILIGHEID

Schoolleiding en leraren dragen zorg voor een veilige omgeving voor leerlingen.

Verantwoording De wet bepaalt dat de school ten minste een veiligheidsbeleid (sociale, psychische en fysieke veiligheid) voert dat bestaat uit een samenhangende set van maatregelen gericht op preventie en op het afhandelen van incidenten, ingebed in het pedagogische beleid van de school en stevig verankerd in de dagelijkse praktijk (artikel 3b, WVO). In de memorie van toelichting bij de wetswijziging over sociale veiligheid op school, waarbij artikel 3b aan de WVO is toegevoegd' wordt onder 'sociale veiligheid' minimaal verstaan: een school is veilig als de psychische, sociale en fysieke veiligheid van leerlingen niet door handelingen van andere mensen wordt aangetast.

De wet geeft aan dat de school de veiligheid van leerlingen monitort met een instrument dat een representatief en actueel beeld geeft (artikel 3b, eerste lid, onder b, WVO). Een school kan pas goed beleid ten aanzien van sociale veiligheid voeren als zij inzicht heeft in de feitelijke en ervaren veiligheid en het welbevinden van de leerlingen. Op basis van monitoring die een representatief en actueel beeld geeft van de sociale veiligheid van de leerlingen, krijgen scholen inzicht in de daadwerkelijke sociale veiligheid op de school. Op basis van dit veiligheidsbeeld kan de school haar beleid gericht inzetten om pesten tegen te gaan en de sociale veiligheid te bevorderen.

Voor ouders en leerlingen is het van belang dat ze een laagdrempelig aanspreekpunt hebben binnen de school, wanneer er sprake is van een situatie waarin gepest wordt. Daarom schrijft artikel 3b, eerste lid, onderdeel c, WVO voor dat iedere school de navolgende taken op school belegt bij een persoon:

- coördinatie van het beleid in het kader van het tegengaan van pesten op school;
- fungeren als aanspreekpunt in het kader van pesten.

2.2 ONDERSTEUNEND EN STIMULEREND SCHOOLKLIMAAT

De school kent een ondersteunend en stimulerend klimaat.

Verantwoording De school heeft beleid geformuleerd over het schoolklimaat in het schoolplan (artikel 24, tweede lid, WVO). Dit beleid is een gezamenlijk gedragen beleid en herkenbaar in de gehele school. We weten dat leerlingen beter leren als er op school een klimaat heerst dat ondersteunend is. Leerlingen moeten weten waar zij aan toe zijn, zij moeten durven aangeven wanneer zij problemen ervaren en zij moeten weten dat zij dan gesteund zullen worden. We weten ook dat op scholen waar geen 'zesjescultuur' heerst, leerlingen meer uit zichzelf weten te halen. Er heerst een sfeer binnen de school waarin leerlingen worden gewaardeerd om hun mogelijkheden en uitgedaagd hun talenten te ontplooiën. Leraren herkennen tijdig talent en zijn bereid en in staat om flexibele onderwijsprogramma's en individuele trajecten uit te voeren voor deze leerlingen. Een belangrijke voorwaarde daarbij is ook dat de leeromgeving het leren ondersteunt, bijvoorbeeld door leerlingwerkplekken of lokalen die het (zelf) leren kunnen bevorderen.

3. ONDERWIJSRESULTATEN

3.1 RESULTATEN

De school behaalt met haar leerlingen leerresultaten die ten minste in overeenstemming zijn met de gestelde norm.

Verantwoording De wet geeft aan dat scholen voldoende leerresultaten behoren te behalen. Er is sprake van

voldoende leerresultaten wanneer de gemiddelde examenresultaten en het doorstroomrendement, gemeten over een periode van drie schooljaren, op of boven de normering liggen zoals vastgelegd in de Regeling leerresultaten VO (artikel 23a1, WVO en de Regeling leerresultaten VO). We weten dat scholen beter presteren als zij eigen doelen formuleren. Deze doelen moeten zowel goed aansluiten bij de kenmerken van hun eigen leerlingenpopulatie en daarmee realistisch zijn, alsook ambitieus.

3.2 SOCIALE EN MAATSCHAPPELIJKE COMPETENTIES

De leerlingen behalen sociale en maatschappelijke competenties op het niveau dat ten minste in overeenstemming is met de gestelde doelen.

Verantwoording De wet geeft aan dat het onderwijs zich moet richten op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie. Daarnaast moet het onderwijs mede gericht zijn op het feit dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten (artikel 17, WVO). Dit is gerelateerd aan de eis om het onderwijs aan te laten sluiten op de voortgang in een ononderbroken ontwikkelproces van leerlingen en aan de eis om vorderingen in kennis en vaardigheden te volgen. Dit betekent dat de school kan laten zien dat zij de resultaten nastreeft op niet-cognitieve ontwikkelingsgebieden. Deze doelen heeft zij opgeschreven in het schoolplan.

3.3 VERVOLGSUCCES

De bestemming van de leerlingen na het verlaten van de school is bekend en voldoet ten minste aan de verwachtingen van de school.

Verantwoording Van scholen mag verwacht worden dat ze niet alleen de resultaten van leerlingen tijdens hun periode op de school evalueren (standaard 1.1 en 1.2), maar ook nagaan of de leerlingen hun loopbaan voortzetten in het vervolgonderwijs op de manier zoals de school dat verwacht. Daartoe is het belangrijk dat de school zich inspant om gegevens van haar uitgestroomde leerlingen te verzamelen, te analyseren en te vertalen in informatie ten behoeve van de verbetering van het onderwijs of de kwaliteitszorg van de school. Dit heeft een relatie met de bepalingen in de wet over de kwaliteitszorg en is onder andere gericht op bewaking van de ononderbroken ontwikkeling en het nemen van maatregelen ter verbetering (artikel 24, vierde lid, WVO). Het gaat erom dat de informatie niet alleen op leerlingenniveau geanalyseerd wordt, maar ook op een hoger niveau (groep of school) geaggregeerd wordt en dat evaluaties zich over meerdere jaren uitstrekken.

4. KWALITEITSZORG EN AMBITIE

4.1 DOELEN, EVALUATIE EN VERBETERING

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen hebben vanuit hun maatschappelijke opdracht doelen geformuleerd, evalueren regelmatig en systematisch de realisatie van die doelen en verbeteren op basis daarvan het onderwijs.

Verantwoording Het schoolplan en de zorgplicht voor de kwaliteit van het onderwijs staan centraal om het verbeteren van en de verantwoording over de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen. Het bevoegd gezag dient zorg te dragen voor de kwaliteit van het onderwijs op een school. Onder 'zorg dragen voor' wordt in elk geval verstaan: het naleven van de wettelijke bepalingen en het uitvoeren van het stelsel van kwaliteitszorg (artikel 23a, WVO). De wet vraagt dat de school door haar stelsel van kwaliteitszorg zorg draagt voor de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen en de afstemming van het onderwijs op de voortgang in de ontwikkeling van leerlingen (artikel 24, vierde lid, WVO). Ook moet zij vaststellen waar maatregelen ter verbetering nodig zijn. De uitwerking van deze deugdelijkheidseisen dient het bevoegd gezag te beschrijven in het onderwijskundig deel van het schoolplan. Het functioneren van de kwaliteitscyclus staat centraal. We weten dat de kwaliteitszorg effectiever

bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs als de evaluaties cyclisch plaatsvinden én als ze voldoen aan hoge eisen van betrouwbaarheid en validiteit. Gebaseerd op dergelijke evaluaties is het aannemelijk dat een school goede keuzes kan maken wat betreft de verbeterpunten.

4.2 STRUCTUUR EN CULTUUR

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen hebben een heldere organisatie- en beslissingsstructuur, kennen een professionele kwaliteitscultuur en functioneren transparant en integer.

Verantwoording Het vaststellen van een managementstatuut waaruit de verantwoordelijkheidsverdeling in de aansturing van de school blijkt, is verplicht volgens artikel 32c, WVO.

De wettelijke eisen zoals bepaald (ononderbroken ontwikkeling, afstemming op voortgang in ontwikkeling van leerlingen en verbetermaatregelen uitvoeren) kunnen alleen gerealiseerd worden door personeel dat professioneel is en blijft. In het schoolplan moet een beschrijving van het personeelsbeleid worden opgenomen. Dit waarborgt de professionaliteit (artikel 24, derde lid, WVO). In dat kader is ook het bijhouden van de bekwaamheidsdossiers (artikel 37a, WVO) van belang.

De uitvoering van de wettelijke eisen rondom kwaliteitszorg vraagt van de school een gezamenlijke inspanning vanuit een verbetercultuur en professionaliteit. Dit veronderstelt onderwijskundig leiderschap, effectieve taakverdeling, resultaatgerichtheid en aanspreekbaarheid van het personeel van de school. Integriteit, zorgvuldigheid en bewustzijn van effecten van het handelen zijn algemeen aanvaarde kwaliteitsbeginselen die behoren bij het professioneel handelen in het onderwijs.

4.3 VERANTWOORDING EN DIALOOG

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen leggen intern en extern toegankelijk en betrouwbaar verantwoording af over doelen en resultaten en voeren daarover actief een dialoog.

Verantwoording De wet gaat ervan uit dat het bestuur verantwoording aflegt in het jaarverslag, onder meer ten behoeve van het interne toezicht (artikel 103, WVO). De wet gaat er ook van uit dat de school in de schoolgids duidelijk aangeeft wat de doelen van het onderwijs zijn en welke resultaten met het onderwijsleerproces worden bereikt (artikel 24a, WVO). In de schoolgids dienen ook de gedane bevindingen te worden opgenomen ten aanzien van het stelsel van kwaliteitszorg, evenals de maatregelen die naar aanleiding daarvan zijn getroffen (artikel 24a, eerste lid, onder I, WVO). Daarnaast verantwoordt het bestuur aan de medezeggenschapsraad de beslissingen en het beleid dat zij voorstaat (artikel 8, 10 t/m 12 en 14, WMS). De samenleving heeft belang bij het onderwijs. Om de resultaten van een school te kunnen duiden is het nodig dat de school laat zien welke doelen zij stelt.

5. FINANCIËEL BEHEER

5.1 CONTINUÏTEIT

Het bestuur is financieel gezond en kan op korte en langere termijn voldoen aan zijn financiële verplichtingen.

Verantwoording De verplichting voor het bevoegd gezag om een continuïteitsparagraaf aan het jaarverslag toe te voegen vloeit voort uit artikel 4, vierde lid, van de RJO. De sectorwetgeving verplicht de interne toezichthouder het jaarverslag inclusief continuïteitsparagraaf goed te keuren. Over deze taak (het goedkeuren) moet de interne toezichthouder verantwoording afleggen in het jaarverslag (artikel 24e1, eerste lid, onder a en onder e, WVO). Een 'regelmatige bespreking' is een beleidsmatige invulling van de verplichting de interne toezichthouder te voorzien van taken en bevoegdheden, zodanig dat hij een deugdelijk toezicht kan uitoefenen (artikel 24e1, tweede lid, WVO). Op grond van artikel 8, tweede lid, onder b, van de WMS ontvangt de MR jaarlijks het jaarverslag (inclusief continuïteitsparagraaf). Over tussentijdse ontwikkelingen die de continuïteit van de

school/instelling bedreigen dient de MR eveneens geïnformeerd te worden. De MR kan verder zelf initiatief nemen om met het bestuur in gesprek te gaan over ontwikkelingen die de continuïteit van de school/instelling raken.

5.2 DOELMATIGHEID

Het bestuur maakt efficiënt en effectief gebruik van de onderwijsbekostiging.

Verantwoording De wet stelt een verplichting aan de doelmatigheid van de besteding. Hierover moet in het jaarverslag verantwoording worden afgelegd. De minister is bevoegd de bekostiging te corrigeren in het geval hij van oordeel is dat er sprake is van een ondoelmatige besteding (artikel 21 Bekostigingsbesluit WVO). Uit deze bevoegdheid vloeit de verplichting voor het bevoegd gezag voort om de bekostiging op doelmatige wijze te besteden, zowel in de zin dat onnodige uitgaven worden voorkomen als in de zin dat er niet onnodig geld wordt opgepot.

5.3 RECHTMATIGHEID

Het bestuur verwerft en besteedt de onderwijsbekostiging conform wet- en regelgeving.

Verantwoording In de sectorwetten zijn diverse bepalingen opgenomen waaraan het bestuur zich moet houden bij de verwerving en besteding van de bekostiging. Ingevolge artikel 24d, WVO zorgt het bestuur voor een goed bestuurd school. Dat impliceert dat het bestuur deskundig moet zijn.

De minister is bevoegd een aanwijzing op te leggen indien een bestuurder zich schuldig maakt aan wanbeheer (artikel 103g, WVO).

De jaarverslaggeving dient transparant te zijn (moet een waarheidsgetrouw beeld geven). Titel 9 van Boek 2 BW en artikel 3, onder a, van de RJO jo. De Richtlijn Jaarverslag Onderwijs alsmede het onderwijscontroleprotocol stellen tal van regels om deze transparantie in de verantwoording te verkrijgen. Een accountantsverklaring is verplicht op grond van artikel 2 RJO jo. artikel 2:393 BW.

3. (V)SO

1. ONDERWIJSPROCES

1.1 AANBOD

Het aanbod bereidt de leerlingen voor op hun vervolgbestemming en samenleving.

Verantwoording De wet geeft aan dat de inhouden van het onderwijs zich richten op de emotionele en verstandelijke ontwikkeling en op het ontwikkelen van creativiteit, op het verwerven van noodzakelijke kennis en van sociale, culturele en lichamelijke vaardigheden. (artikel 11, derde en vierde lid, WEC), Deze inhouden zijn vastgelegd in kerndoelen en examenprogramma's (artikel 13, 14a, 14c en 14f, WEC), en omvatten naast taal en rekenen ook de brede ontwikkeling en inhouden die in relatie staan tot het opgroeien in een pluriforme samenleving, het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie en het kennis hebben en maken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten (artikel 11, vierde lid, WEC). Verder bepaalt de wet dat het onderwijs dusdanig wordt ingericht dat er structureel en herkenbaar aandacht wordt besteed aan het bestrijden van achterstanden en in het bijzonder in de beheersing van de Nederlandse taal (artikel 11, derde lid, WEC). De inhouden van het onderwijsaanbod dienen te zijn afgestemd op verschillende leerbehoeften van leerlingen en worden evenwichtig en in samenhang over de leerjaren heen verdeeld (artikel 11, eerste lid, WEC). Ook wordt aandacht besteed aan voorbereiding op dagbesteding en arbeid (artikel 14c en 14f, WEC). Uit de eis van een ononderbroken voortgang in ontwikkeling van leerlingen, vraagt van de school dat de inhouden worden aangeboden in een logische fasering/opbouw, opklimmend in niveaus op een wijze die past bij de leeftijd. We weten dat de kwaliteit van het leren toeneemt door methodes en (spel-)materialen die aansluiten bij de actualiteit in de samenleving. Bij dit laatste kan ook gedacht worden aan het incorporeren van inzichten in het aanbod over wat de samenleving in kennis, vaardigheden en houdingen in de nabije toekomst zal vragen Het aanbod draagt bij aan de basiswaarden van de democratische rechtsstaat (artikel 13 en 14a, 14c en 14f, 11 lid 1, 17 en 46, WEC). De school formuleert de doelen van het onderwijs in het schoolplan (artikel 21, tweede lid, WEC).

1.2 ZICHT OP ONTWIKKELING EN BEGELEIDING

De school volgt en begeleidt de leerlingen zodanig dat zij een ononderbroken ontwikkeling kunnen doorlopen.

Verantwoording De wet vraagt dat de vorderingen van de leerlingen in kennis en vaardigheden bij taal en rekenen/wiskunde op een deugdelijke manier worden gevolgd (art 11, eerste en zevende lid, WEC). Dit waarborgt dat de school daadwerkelijk de ononderbroken ontwikkeling van leerling voor ogen kan hebben in het onderwijs en ook dat het onderwijs aansluit bij de verschillende leerbehoeften van leerlingen, bijvoorbeeld als uit de vorderingen blijkt dat de ontwikkeling stagneert. Bij de leerlingen zoekt de school naar mogelijke verklaringen voor de stagnatie, zodat het onderwijs daarop kan worden aangepast (artikel 11, eerste lid, WEC). Hiervoor wordt het ontwikkelingsperspectief opgesteld, geëvalueerd en zo nodig aangepast (artikel 41a, WEC en onderliggende regelgeving).

De kwaliteit van de wijze waarop de scholen omgaan met op grond van het onderwijsvolgsysteem verkregen gegevens, bijvoorbeeld door deze te vergelijken met landelijke gemiddeldes van leeftijdsgenoten of door analyses van mogelijk oorzaken van snellere of achterblijvende ontwikkeling, bepaalt mede de kwaliteit van de onderwijskundige aanpassingen voor de afstemming op individuele leerbehoeften van leerlingen. De leraren gebruiken deze informatie om het onderwijs dagelijks en op langere termijn af te stemmen op het niveau en de ontwikkeling van de kinderen, om hiaten of voorsprongen te signaleren en om te bepalen welke leerlingen extra ondersteuning, begeleiding of externe zorg nodig hebben. (artikel 11 lid 1, 14a/c/f, 20/22, 41a + onderliggende regels, WEC). Ze gebruiken daarbij een cyclische aanpak van evalueren, analyseren, plannen, uitvoeren en weer evalueren (artikel 41a, lid 3, WEC).

1.3 DIDACTISCH HANDELEN

Het pedagogisch-didactisch handelen van de leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkelen.

Verantwoording De wet geeft aan dat het aanbod zo moet worden aangeboden dat een doorlopend ontwikkelproces, afgestemd op de leerlingen, mogelijk is (artikel 11, eerste lid, WEC). Daartoe stelt de school een ontwikkelingsperspectief vast voor de leerling en evalueert dat jaarlijks (artikel 41a, WEC). Dit betekent dat de werkwijze in het didactisch handelen zodanig is dat de leerling tot leren komt. Voorwaarden daarvoor zijn

- dat er sprake is van een pedagogisch leerklimaat dat leren mogelijk maakt, blijkend uit goede ondersteuning en uitdaging;
- de uitleg duidelijk is;
- de les ordelijk verloopt (taakgericht, gestructureerd).

Ook moet de les indien nodig mogelijkheden bevatten om de afstemming van de leerstof op de leerlingen daadwerkelijk mogelijk te maken. Dit is voordeligm om te spreken van een efficiënte benutting van de onderwijstijd waarin leerlingen betrokken zijn bij de les, zodat zij daadwerkelijk in staat gesteld worden tot het doorlopen van een ononderbroken ontwikkelproces. (artikel 11, eerste lid, WEC). Daarnaast moet het niveau van de lessen passen bij het beoogde eindniveau van de groep en de school (art 2, WEC).

De school formuleert het beleid over het pedagogisch-didactisch handelen in het schoolplan (artikel 21, tweede en derde lid, WEC). De kwaliteit van de school bij het didactisch handelen wordt onder meer bepaald door het didactische vermogen aan te sluiten bij leerlingen: leraren moeten zowel leerlingen met een achterstand als leerlingen met behoeften aan extra uitdaging, tot een effectief leerproces weten te brengen. We weten dat de volgende didactische kenmerken bijdragen aan een effectief leerproces: interactie die aanzet tot reflectie, feedback op proces en resultaat en stimuleren tot intrinsiek leren.

In een school liggen aan de kwaliteit doorgaans ook een door alle leraren gedragen en transparant samenhangend orthopedagogisch en orthodidactisch concept ten grondslag.

1.4 ONDERWIJSTIJD

De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstof aanbod eigen te maken.

Verantwoording Op grond van artikel 12, eerste lid, WEC moeten de leerlingen in het speciaal onderwijs a) de school in beginsel in acht schooljaren goed kunnen doorlopen; b) in acht schooljaren ten minste 7.520 uur onderwijs krijgen, waarvan minimaal 3.520 uur in de eerste vier jaar en 3.760 uur in de laatste vier jaar, en c) in de laatste zes schooljaren per jaar ten hoogste zeven schoolweken van vier dagen ontvangen, waarbij die onvolledige schoolweken evenwichtig over het schooljaar verdeeld moeten zijn. In het voortgezet speciaal onderwijs, uitstroomprofiel arbeidsmarkt of dagbesteding moeten de leerlingen minimaal 1000 uur onderwijs per jaar ontvangen (artikel 25, WEC). In het uitstroomprofiel voortgezet onderwijs moeten de leerlingen over de gehele cursusduur de volgende onderwijstijd ontvangen (artikel 14a, tweede lid, WEC jo. artikel 6g, WVO):

- VWO: 5.700 uur
- HAVO: 4.700 uur
- VMBO: 3.700 uur

Verder moeten de scholen in het uitstroomprofiel vervolgonderwijs ten minste op 189 dagen onderwijs verzorgen (artikel 14a, tweede lid, WEC, jo. artikel 6g1, WVO). Van de school mag verwacht worden dat zij zicht heeft op de feitelijke benutting van de onderwijstijd. Binnen de geplande tijd maakt zij keuzes met als doel de onderwijstijd zo effectief mogelijk te benutten. zodat alle leerlingen actief, gemotiveerd en betrokken zijn en de voor hen beschikbare tijd effectief besteden (artikel 11, lid 1, WEC)

1.5 SAMENWERKING

De school werkt samen met partners om het onderwijs voor haar leerlingen vorm te geven.

Verantwoording Voor kinderen in achterstandssituaties en/of met een ondersteuningsbehoefte werkt de school intensief samen met ouders, ketenpartners en met partners in het samenwerkingsverband. Aan het eind van de schoolperiode en bij tussentijds vertrek van kinderen informeert ze de ouders en het vervolgonderwijs over de ontwikkeling van de leerlingen (artikel 11 lid 1 en 3, 20, 41a, 43, WEC).

Eén van de taken van instellingen is het begeleiden van leerlingen van po- en vo scholen en mboinstellingen door de begeleiding door personeel van die instelling (artikel 9, eerste lid, onder b, WEC). We weten dat samenwerking en informatie-uitwisseling met voorgaande en vervolgscholen, ouders en andere ketenpartners leidt tot afstemming op individuele leerbehoeften van leerlingen en de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen ten positieve beïnvloed. Dit geldt in hoge mate voor leerlingen in met een bijzondere ondersteuningsbehoefte. Dit staat ook in relatie met de wettelijke eis om het onderwijs af te stemmen op de ontwikkeling en leerbehoefte van leerlingen (artikel 11, eerste lid, WEC).

1.6 PRAKTIJKVORMING/STAGE

De voorbereiding, uitvoering en begeleiding van de praktijkvorming is doeltreffend.

Verantwoording Voor de leerlingen in het uitstroomprofiel arbeid, maakt de stage een wettelijk onderdeel uit van het curriculum. De organisatie begeleidt de leerling op de afgesproken wijze (artikel 17, WEC; artikel 9, onderwijskundig besluit WEC).

1.7 TOETSING EN AFSLUITING

De toetsing en afsluiting verlopen zorgvuldig.

Verantwoording De school waarborgt de kwaliteit van de toetsafname (artikel 11, lid 7 en 8, en artikel 5, t/m 8 van het Toetsbesluit PO voor uitstroomprofiel vervolgonderwijs). Ook voor scholen zonder examenlicentie gelden op grond van het tweede lid van artikel 14a WEC de bepalingen van de WVO en het Eindexamenbesluit VO, zoals de regels rond het PTA (titel 3 Eindexamenbesluit VO). De school volgt een zorgvuldige procedure bij het bepalen van het advies voor vervolgonderwijs / voorziening en spant zich in om leerlingen op het bij hen passende niveau geplaatst te krijgen (artikel 43, WEC en artikel 3 Inrichtingsbesluit WVO). Betrokkenheid van leerlingen en ouders en ook evaluatie van bestaande procedures kunnen worden beschouwd als nodige waarborgen voor de kwaliteit van de werkzaamheden hierbij.

2. SCHOOLKLIMAAT

2.1 VEILIGHEID

Schoolleiding en leraren dragen zorg voor een veilige omgeving voor leerlingen.

Verantwoording De wet bepaalt dat de school ten minste een veiligheidsbeleid (sociale, psychische en fysieke veiligheid) voert dat bestaat uit een samenhangende set van maatregelen gericht op preventie en op het afhandelen van incidenten, ingebed in het pedagogische beleid van de school en stevig verankerd in de dagelijkse praktijk (artikel 5a, WEC).

Onder sociale veiligheid wordt minimaal verstaan: een school is veilig als de psychische, sociale en fysieke veiligheid van leerlingen niet door handelingen van andere mensen wordt aangetast. (Evt.: Daarvoor is nodig dat leraren een veilige ruimte scheppen, waarin duidelijke afspraken gelden en het mogelijk is om sociaal gedrag aan te leren. (artikel 5a, WEC en artikel 11, derde lid, WEC) of: Het onderwijs richt zich onder andere op het verwerven van sociale vaardigheden (artikel 11, derde lid, WEC). Ook moet het bevoegd gezag zorg dragen voor de sociale veiligheid op school (artikel 5a, WEC). Uit deze bepalingen volgt dat de school een veilige oefenplaats

moet zijn voor leerlingen om sociale vaardigheden aan te leren, waarin leraren het goede voorbeeld geven. De wet geeft aan dat de school de veiligheid van leerlingen monitort met een instrument dat een representatief en actueel beeld geeft. Een school kan pas goed beleid ten aanzien van sociale veiligheid voeren als zij inzicht heeft in de feitelijke en ervaren veiligheid en het welbevinden van de leerlingen. Op basis van monitoring die een representatief en actueel beeld geeft van de sociale veiligheid van de leerlingen, krijgen scholen inzicht in de daadwerkelijke sociale veiligheid op de school. Op basis van dit veiligheidsbeeld kan de school haar beleid gericht inzetten om pesten tegen te gaan en de sociale veiligheid te bevorderen.

Voor ouders en leerlingen is het van belang dat ze een laagdrempelig aanspreekpunt hebben binnen de school, wanneer er sprake is van een situatie waarin gepest wordt. Daarom schrijft artikel 5a, eerste lid, WEC, voor dat iedere school de navolgende taken op school belegt bij een persoon:

- coördinatie van het beleid in het kader van het tegengaan van pesten op school, en
- fungeren als aanspreekpunt in het kader van pesten.

2.2 ONDERSTEUNEND EN STIMULEREND SCHOOLKLIMAAT

De school kent een ondersteunend en stimulerend klimaat.

Verantwoording De school formuleert het beleid over het schoolklimaat in het schoolplan (artikel 21, tweede lid, WEC). We weten dat leerlingen beter leren als er op school een klimaat heerst dat ondersteunend is. Leerlingen moeten weten waar zij aan toe zijn, zij moeten durven aangeven wanneer zij problemen ervaren en zij moeten weten dat zij dan gesteund zullen worden. Er heerst een sfeer binnen de school om leerlingen te waarderen in hun mogelijkheden en uit te dagen hun talenten te ontplooien. Leraren herkennen tijdig talent en zijn bereid en in staat om flexibele onderwijsprogramma's en individuele trajecten uit te voeren voor deze leerlingen. Een belangrijke voorwaarde daarbij is ook dat de leeromgeving het leren ondersteunt, bijvoorbeeld door leerlingwerkplekken of lokalen die het (zelf) leren kunnen bevorderen

Een aanvaard kenmerk van schoolkwaliteit is ook dat het klimaat uitdaagt tot leren in pedagogisch-didactische cultuur zowel als in vormgeving. Dit kan bijvoorbeeld worden uitgedrukt in een gezamenlijk gedragen pedagogisch-didactisch beleid door de school heen, hoge verwachtingen en kansen benutten om leerlingen uit te dagen, alsook leerlingwerkplekken of lokalen die het leren kunnen bevorderen. Er heerst een sfeer binnen de school om leerlingen uit te dagen hun talenten te ontplooien. Leraren herkennen tijdig talent en zijn bereid en in staat om flexibele onderwijsprogramma's en individuele trajecten uit te voeren voor deze leerlingen.

3. ONDERWIJSRESULTATEN

3.1 RESULTATEN

De school behaalt met haar leerlingen leerresultaten die ten minste in overeenstemming zijn met de gestelde norm.

Verantwoording Het onderwijs dient te worden afgestemd op de ontwikkelingsmogelijkheden van de leerling, en moet zodanig worden ingericht dat de leerling een ononderbroken ontwikkelingsproces kan doorlopen (artikel 11, lid 1, WEC). Daartoe stelt de school een ontwikkelingsperspectief vast voor de leerling en evalueert dat jaarlijks (artikel 41a, WEC). Het ontwikkelingsperspectief bevat de te verwachten uitstroombestemming van de leerling (uitstroomprofiel) en een onderbouwing. (Onderwijskundig besluit WEC, artikel 4 en 5). De onderbouwing van het ontwikkelingsperspectief bevat de samenhangende argumenten die relevant zijn voor het onderwijs en die daarmee de keuze onderbouwen voor een uitstroombestemming. Daarbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van de leerling in relatie tot de voor de uitstroombestemming vereiste kennis en vaardigheden. De mate waarin de uitstroombestemmingen uit de ontwikkelingsperspectieven gerealiseerd worden geeft informatie over in hoeverre de school erin slaagt het onderwijs af te stemmen op de behoeften van de leerlingen, en op die

manier het meeste uit de leerlingen te houden. Indien in meer dan 25 procent van de gevallen de uitstroombestemming zoals beschreven in het ontwikkelingsperspectief niet gehaald wordt, gaat de inspectie ervan uit dat de school er onvoldoende in slaagt het onderwijs op de behoeften van leerlingen af te stemmen.

3.2 SOCIALE EN MAATSCHAPPELIJKE COMPETENTIES

De leerlingen behalen sociale en maatschappelijke op het niveau dat ten minste in overeenstemming is met de gestelde norm.

Verantwoording De wet geeft aan dat het onderwijs zich moet richten op de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen en op het ontwikkelen van sociale vaardigheden, en op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie (artikel 11, derde en vierde lid, WEC). Dit is gerelateerd aan de eis om het onderwijs aan te laten sluiten op de voortgang in een ononderbroken ontwikkelproces van leerlingen en op de eis om vorderingen in kennis en vaardigheden te volgen. Dit betekent dat de school kan laten zien dat zij de resultaten nastreeft op niet-cognitieve ontwikkelingsgebieden en dat zij deze volgt. Het bereikte uitstroombestemming garandeert dat de leerling in voldoende mate geëquipeerd is om zich met succes te kunnen handhaven in de vervolgbestemming die met het bereikte uitstroombestemming samenhangt. De scholen verantwoorden zich over de resultaten die aan het eind van de schoolperiode zijn behaald en doen dat ook in termen van uitstroombestemmingen (artikel 11 lid 1, 14a/c/f, 20/22, 41a + onderliggende regels, WEC). Om de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen te waarborgen, getuigt het van kwaliteit als de school naast de minimumdoelen voor cognitieve ontwikkeling, nadere doelen stelt in afstemming op de specifieke kenmerken en daaruit voortvloeiende behoeften van haar leerlingenpopulatie. Zij kan daarbij specifieke doelen stellen op cognitief en op de niet-cognitieve, sociaal emotioneel gebieden en evalueren of die doelen gehaald worden.

3.3 VERVOLGSUCCES

De bestemming van de leerlingen na het verlaten van de school is bekend en voldoet ten minste aan de verwachtingen van de school.

Verantwoording Van scholen mag verwacht worden dat ze niet alleen de resultaten van leerlingen tijdens hun periode op de school evalueren (standaard 1.1 en 1.2), maar ook nagaan of de leerlingen hun loopbaan voortzetten op de manier zoals de school dat verwacht. Daartoe is het belangrijk dat de school zich inspant om gegevens van hun uitgestroomde leerlingen te verzamelen, te analyseren en te vertalen in informatie ten behoeve van de verbetering van het onderwijs of de kwaliteitszorg van de school. Dit heeft een relatie met de bepalingen in de wet over de kwaliteitszorg en onder andere gericht op bewaking van de ononderbroken ontwikkeling en het nemen van maatregelen ter verbetering. Het gaat er om dat de informatie niet alleen op leerlingenniveau geanalyseerd wordt, maar ook op een hoger niveau (groep of school) geaggregeerd wordt en evaluaties zich over meerdere jaren uitstrekken.

4. KWALITEITSZORG EN AMBITIE

4.1 DOELEN, EVALUATIE EN VERBETERING

Het bestuur en zijn scholen hebben vanuit hun maatschappelijke opdracht doelen geformuleerd, evalueren regelmatig en systematisch de realisatie en verbeteren op basis daarvan het onderwijs.

Verantwoording Het schoolplan en de zorgplicht voor de kwaliteit van het onderwijs staan centraal om het verbeteren van en de verantwoording over de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen. Het bevoegd gezag dient zorg te dragen voor de kwaliteit van het onderwijs op een school. Onder zorg dragen voor wordt in elk geval verstaan het naleven van de wettelijke bepalingen en het uitvoeren van het stelsel van kwaliteitszorg (artikel 19,

WEC). De wet vraagt dat de school door haar stelsel van kwaliteitszorg zorgdraagt voor de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen en de afstemming van het onderwijs op de voortgang in ontwikkeling van leerlingen [artikel 21, vierde lid, WEC]. Ook moet zij vaststellen waar maatregelen ter verbetering nodig zijn. De uitwerking van deze deugdelijkheidseisen dient het bevoegd gezag te beschrijven in het schoolplan. Het functioneren van de kwaliteitscyclus staat centraal. Met de wettelijke opdracht zijn bedoeld de wettelijke voorschriften inzake de inhoud, de uitgangspunten en de doelstellingen van het onderwijs. Dit betreft het onderwijsaanbod, het onderwijsleerproces en de wijze van toetsen en examineren. De eisen veronderstellen dat de zorg voor kwaliteit cyclisch, systematisch en planmatig is en ook gericht is op het vasthouden van gerealiseerde kwaliteit (artikel 21, vierde lid, WEC).

Uit de deugdelijkheidseisen vloeit voort dat het bevoegd gezag/de school de zorg voor kwaliteit vormgeeft op een wijze waarvan aangenomen mag worden dat het daadwerkelijk leidt tot zicht op de eigen kwaliteit en op relevante verbetermaatregelen.

4.2 STRUCTUUR EN CULTUUR

Het bestuur en zijn scholen hebben een heldere structuur, kennen een professionele kwaliteitscultuur en functioneren transparant en integer.

Verantwoording Het vaststellen van een managementstatuut waaruit de verantwoordelijkheidsverdeling in de aansturing van de school blijkt, is verplicht volgens artikel 31 WEC.

Het zodanig inrichten van het onderwijs dat de leerlingen een ononderbroken ontwikkeling kunnen doorlopen, het afstemmen van het onderwijs op de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen (artikel 11, eerste lid, WEC) en het uitvoeren van de verbetermaatregelen op basis van het kwaliteitszorgsysteem (artikel 19 en 21, vierde lid, WEC) kan alleen gerealiseerd worden door personeel dat professioneel is en blijft. In het schoolplan moet een beschrijving van het personeelsbeleid worden opgenomen. In dat kader is ook het bijhouden van de bekwaamheidsdossiers (artikel 32b, WEC) van belang.

De uitvoering van de wettelijke eisen rondom kwaliteitszorg vragen van de school een gezamenlijk inspanning vanuit een verbetercultuur en professionaliteit. Dit veronderstelt onderwijskundig leiderschap, effectieve taakverdeling, resultaatgerichtheid en aanspreekbaarheid van het personeel van de school. Integriteit, zorgvuldigheid en bewustzijn van effecten van het handelen zijn algemene aanvaarde kwaliteitsbeginselen die behoren bij het professioneel handelen in het onderwijs.

4.3 VERANTWOORDING EN DIALOOG

Het bestuur en zijn scholen leggen intern en extern toegankelijk en betrouwbaar verantwoording af over doelen en resultaten en voeren daarover actief een dialoog.

Verantwoording De wet gaat ervan uit dat het bestuur verantwoording aflegt in jaarverslag, onder meer ten behoeve van het interne toezicht (artikel 157, WEC). De wet gaat er ook vanuit dat de school in de schoolgids duidelijk aangeeft wat de doelen van het onderwijs zijn en welke resultaten met onderwijsleerproces worden bereikt (artikel 22, WEC). In de schoolgids dient ook te worden opgenomen de gedane bevindingen ten aanzien van het stelsel van kwaliteitszorg en de maatregelen die naar aanleiding daarvan zijn getroffen [artikel 22, eerste lid, onder I, WEC] –. Daarnaast verantwoordt het bestuur aan de mr de beslissingen en het beleid dat zij voorstaat (artikelen 8, 10 t/m 12 en 14, WMS). De samenleving heeft belang bij het onderwijs. Om de resultaten van een school te kunnen duiden is het nodig dat de school laat zien welke doelen zij zich stelt.

5. FINANCIËEL BEHEER

5.1 CONTINUÏTEIT

Het bestuur is financieel gezond en kan op korte en langere termijn voldoen aan zijn financiële verplichtingen.

Verantwoording De verplichting voor het bevoegd gezag om een continuïteitsparagraaf aan het jaarverslag toe te voegen vloeit voort uit artikel 4, vierde lid, van de RJO. De sectorwetgeving verplicht de intern toezichthouder het jaarverslag incl. ct-paragraaf goed te keuren. En over deze taak (het goedkeuren) moet de interne toezichthouder verantwoording afleggen in het jaarverslag (artikel 28i, eerste lid, onder a en onder e, WEC). Een 'regelmatige bespreking' is een beleidsmatige invulling van de verplichting de interne toezichthouder te voorzien van taken en bevoegdheden, zodanig dat hij een deugdelijk toezicht kan uitoefenen (artikel 28i, tweede lid, WEC). Op grond van artikel 8, tweede lid, onder b, van de WMS ontvangt de MR jaarlijks het jaarverslag (incl. continuïteitsparagraaf). Over tussentijdse ontwikkelingen die de continuïteit van de school/instelling bedreigen dient de MR eveneens geïnformeerd te worden. MR kan verder zelf initiatief nemen om met bestuur in gesprek te gaan over ontwikkelingen die de continuïteit van de school/instelling raken.

5.2 DOELMATIGHEID

Het bestuur maakt efficiënt en effectief gebruik van de onderwijsbekostiging

Verantwoording De Minister is bevoegd de bekostiging te corrigeren in het geval hij van oordeel is dat er sprake is van een ondoelmatige besteding (artikel 43 Besluit Bekostiging, WEC). Uit deze bevoegdheid vloeit de verplichting voor het bevoegd gezag voort om de bekostiging op doelmatige wijze te besteden, zowel in de zin dat onnodige uitgaven worden voorkomen als in de zin dat er niet onnodig geld wordt opgepot.

5.3 RECHTMATIGHEID

Het bestuur verwerft en besteedt de onderwijsbekostiging conform wet- en regelgeving

Verantwoording In de sectorwetten zijn diverse bepalingen opgenomen waaraan het bestuur zich moet houden bij de verwerving en besteding van de bekostiging. Ingevolge artikel 28g, eerste lid, WEC, zorgt het bestuur voor een goed bestuurd school. Dat impliceert wellicht dat het bestuur deskundig moet zijn.

De Minister is bevoegd een aanwijzing op te leggen indien een bestuurder zich schuldig maakt aan wanbeheer (artikel 145a, WEC).

De jaarverslaggeving dient transparant te zijn (moet een waarheidsgetrouw beeld geven). Titel 9 van Boek 2 BW en artikel 3, onder a, van de RJO jo. De Richtlijn Jaarverslag Onderwijs alsmede het Onderwijscontroleprotocol stellen tal van regels om deze transparantie in de verantwoording te verkrijgen. Een accountantsverklaring is verplicht op grond van artikel 2 RJO jo. artikel 2:393 BW.

4. MBO

1. ONDERWIJSPROCES

1.1 ONDERWIJSPROGRAMMA

Het onderwijsprogramma bereidt de studenten voor op beroepspraktijk, vervolgonderwijs en samenleving.

Verantwoording Het toezicht richt zich bij de standaard Onderwijsprogramma zowel op de geprogrammeerde inrichting van de opleiding als op de feitelijke uitvoering daarvan (art. 7.1.2, tweede lid, art. 7.2.7 en art. 7.4.8). Het onderwijsprogramma kan slechts bestaan uit begeleide onderwijsuren en beroepspraktijkvorming, beide onder verantwoordelijkheid en toezicht van het bevoegd gezag (art. 7.2.7, vijfde lid). Daarbij wordt onder 'begeleide onderwijsuren' het volgende verstaan: klokuren waarin onderwijs wordt gegeven onder verantwoordelijkheid en met actieve betrokkenheid van het onderwijspersoneel (art. 7.2.7, zesde lid). De WEB bepaalt voorts dat de instelling moet zorg dragen voor aansluiting van het beroepsonderwijs op het voortgezet onderwijs (art. 1.2.1, tweede lid) en doelmatige leerwegen (art. 1.3.5, onder b), dat de indeling van het programma evenwichtig moet zijn (art. 7.2.7, eerste lid), dat de onderwijsactiviteiten gericht moeten zijn op het bereiken van de onderwijs- en vormingsdoelen van de opleiding (art. 7.2.7, vijfde lid) en dat het programma gericht moet zijn op het behalen van een beroepskwalificatie (art. 7.1.2, tweede lid) en een diploma. Studenten moeten voorts tijdig voor aanvang van de opleiding bekend zijn met het programma (art. 7.4.8, tweede lid) door middel van een daartoe vastgestelde onderwijs- en examenregeling (art. 7.4.8, tweede lid) en in staat worden gesteld om de kwalificatie, eventueel met bijbehorende wettelijke beroepsvereisten, binnen de vastgestelde studieduur te bereiken (art. 7.2.7, eerste lid, art. 7.2.6, tweede lid). In het programma is daarnaast aandacht voor godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden van de Nederlandse samenleving (art. 1.2.1, tweede lid, en 7.1.2, tweede lid van de WEB en zie ook art. 17a, derde lid, en bijlage 1 van het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB). We kijken tot slot hoe een instelling in voorkomende situaties vormgeeft aan maatwerk. Maatwerk maakt immers onderdeel uit van de verplichting om te zorgen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid).

1.2 ONTWIKKELING EN BEGELEIDING

De opleiding volgt de ontwikkeling van de studenten met als doel het onderwijs voor hen vorm te geven en passende begeleiding en extra ondersteuning te bieden.

Verantwoording Het toezicht richt zich op wettelijke vereisten die de zorgplicht voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering, inclusief de begeleiding, betreffen (art. 7.4.8, eerste lid). Tezamen met voornoemde zorgplicht impliceren de eisen ten aanzien van toelating en vooropleiding een goede begeleiding en een passende plaatsing (art. 8.1.1, derde lid, 8.1.1b, 8.1.1c, 8.1.2 en 8.2.1). Instellingen hebben tevens tot taak zorg te dragen voor de toegankelijkheid van het onderwijs (art. 1.3.5, onder a), hetgeen dus ook (of zelfs in het bijzonder) geldt voor studenten met een extra ondersteuningsbehoefte. De WEB eist verder dat instellingen studenten tijdig en volledig informeren over het ondersteuningsaanbod voor gehandicapte studenten die extra ondersteuning behoeven (art. 7.4.8, tweede lid), zodat voor potentiële studenten duidelijk is welke extra ondersteuning bij de instelling beschikbaar is. In de onderwijsovereenkomst moeten in voorkomende gevallen bepalingen worden opgenomen die de extra ondersteuning betreffen (art. 8.1.3, derde lid, onder g). Daarnaast heeft de instelling de verplichting de opleiding in te richten conform het kwalificatiedossier (art. 7.1.2, tweede lid), en wel zodanig dat studenten de kwalificatie binnen de vastgestelde studieduur kunnen bereiken (art. 7.2.7, eerste lid). Voorgaande kan voor studenten met een extra ondersteuningsbehoefte niet worden gerealiseerd zonder extra ondersteuning, bestaande uit doeltreffende aanpassingen van het onderwijsprogramma binnen de grenzen van de wet. Indien een student in verband met ziekte thuis of in het ziekenhuis verblijft, kan de extra ondersteuning (onder andere) bestaan uit het inschakelen van een educatieve voorziening of

schoolbegeleidingsdienst (art. 7.1.4). Ten behoeve van studenten die nog niet precies weten voor welk beroep ze willen worden opgeleid, is het voor de instelling mogelijk om studenten eerst in te schrijven voor een opleidingsdomein en hun een breder domeinprogramma aan te bieden (art. 8.1.1, tweede lid). De bedoeling is dat deze studenten hiermee in staat worden gesteld zich beter te oriënteren en een betere studiekeuze te maken. De WEB stelt dat instellingen voorts mogelijkheden moeten bieden voor loopbaanoriëntatie en -begeleiding (art. 1.3.5, onder c). Dat de voortgangsbegeleiding gericht moet zijn op de vereiste competentieontwikkeling vloeit verder voort uit de verplichting de opleiding in te richten conform het kwalificatiedossier (art. 7.1.2, tweede lid), en wel zodanig dat studenten de kwalificatie binnen de vastgestelde studieduur kunnen bereiken (art. 7.2.7, eerste lid), hetgeen niet kan worden gerealiseerd zonder begeleiding. Voor de entree-opleiding in het bijzonder geldt tot slot nog dat binnen de eerste vier maanden een studieadvies dient te worden gegeven, hetgeen slechts bindend kan zijn indien de instelling heeft gezorgd voor voorzieningen waarmee de mogelijkheden tot goede voortgang van de opleiding gewaarborgd zijn (art. 8.1.7a, tweede lid). Omdat een goede voortgangsbegeleiding bijdraagt aan studiesucces en aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten kijken we hoe de instelling (het team) vormgeeft aan de begeleiding van haar studenten, hoe de opleiding het risico van uitval/voortijdig schoolverlaten aanpakt (art. 8.1.8 en 8.1.8a WEB, en met name art. 18, eerste lid en 21a, tweede lid, van de Leerplichtwet 1969) en wat het effect is voor de student.

1.3 DIDACTISCH HANDELEN

Het pedagogisch-didactisch handelen van het docententeam stelt studenten in staat tot leren en ontwikkelen.

Verantwoording De WEB stelt dat de opleiding moet zijn gericht op het behalen van een kwalificatie (art. 7.1.2, tweede lid), dat alle onderwijsactiviteiten gericht moeten zijn op de onderwijs- en vormingsdoelen van de opleiding (art. 7.2.7, vijfde lid), dat deze activiteiten onder verantwoordelijkheid en met actieve betrokkenheid van onderwijspersoneel moeten worden gegeven (art. 7.2.5, zesde lid) en dat er sprake moet zijn van een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid). Aan voorgaande eisen kan niet worden voldaan als het didactisch handelen van de docenten de studenten onvoldoende in staat zouden stellen tot leren en ontwikkelen. De wijze waarop (en de mate waarin) een team leren en ontwikkelen realiseren, wordt onder meer zichtbaar in de effecten van hun gekozen pedagogischdidactische aanpak. In aanvulling op bovenstaande dient de instelling in het algemeen zorg te dragen voor de duurzame borging van de kwaliteit van het onderwijspersoneel, alsmede voor de bevoegdheid en bekwaamheid daarvan (art. 1.3.6a en hoofdstuk 4, titel 2). Dit betekent onder andere dat de instelling over geordende gegevens met betrekking tot de bekwaamheid en het onderhouden van de bekwaamheid dient te beschikken (art. 4.2.3a) en een professioneel statuut opstelt met het oog op de voortdurende verbetering van de professionaliteit van het personeel (art. 4.1.3).

1.4 BEROEPSPRAKTIJKVORMING

De voorbereiding, uitvoering en begeleiding van de beroepspraktijkvorming is doeltreffend.

Verantwoording Van elke opleiding maakt onderricht in de praktijk van het beroep deel uit (art. 7.2.8, eerste lid). De beroepspraktijkvorming (bpv) wordt verzorgd op grondslag van de praktijkovereenkomst en de eisen uit het kwalificatiedossier (art. 7.1.2, tweede lid, 7.2.8 en 7.2.9). Studenten dienen voorts tijdig en volledig over de bpv te worden geïnformeerd (art. 7.4.8, tweede lid). De instelling draagt onder andere zorg voor de beoordeling van de bpv en de totstandkoming van de praktijkovereenkomst, en dient in dit kader dus ook tijdig en structureel informatie met het leerbedrijf uit te wisselen (art. 7.2.8, derde lid, art. 7.2.9, eerste lid). Het leerbedrijf is verantwoordelijk voor de begeleiding van de student binnen het bedrijf (art. 7.2.8, derde lid, WEB), maar de instelling blijft eindverantwoordelijk voor de student en (de kwaliteit van) het onderwijsprogramma als geheel (art. 7.2.7, vijfde lid, art. 7.2.8 en art. 7.2.9). In het kader van de verplichting te zorgen voor een goede organisatie van het onderwijsprogramma (inclusief de bpv) en een evenwichtige indeling daarvan (art. 7.2.7, eerste lid), zorgt de opleiding voor een goede verbinding tussen het leren in de beroepspraktijk en op school. Als de

beroepspraktijkvorming niet aan de gestelde eisen voldoet/kan voldoen, dan bevordert de instelling tot slot samen met SBB dat een toereikende voorziening beschikbaar komt (art. 7.2.9, tweede lid).

1.5 SAMENWERKING

De opleiding werkt samen met relevante partijen met als doel het onderwijs voor haar studenten vorm te geven.

Verantwoording Samenwerking met andere partijen is gerelateerd aan de wettelijke taak van het bevoegd gezag zorg te dragen voor aansluiting op het voortgezet onderwijs, loopbaanoriëntatie, loopbaanbegeleiding en een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 1.2.1, tweede lid, art. 1.3.5, onder c, en art. 7.4.8, eerste lid). Door samenwerking met (speciaal) voortgezet onderwijs kan voorts de wettelijke eis van toegankelijkheid van het onderwijs en het aanbieden van doelmatige leerwegen worden ingevuld (art. 1.3.5, onder a en b). Verder dient de instelling haar stelsel voor kwaliteitszorg zo veel mogelijk in samenwerking met andere instellingen in te richten en bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden te betrekken (art. 1.3.6, eerste lid). Eisen ten aanzien van specifieke samenwerkingsvormen met andere onderwijssoorten zijn vastgelegd in art. 8.4.1, 8.4.2, 8.5.1 en 8.5.2. Samenwerking met gemeente(n) is een wettelijke vereiste in relatie tot het terugdringen van voortijdig schoolverlaten (art. 8.1.8 en art. 8.1.8a van de WEB en met name art. 18, eerste lid en 21a, tweede lid, van de Leerplichtwet 1969). De WEB stelt dat een opleiding mag worden aangeboden als deze voor de student voldoende arbeidsmarktperspectief biedt (art. 6.1.3, eerste lid). Samenwerking met het (regionaal) bedrijfsleven draagt hieraan bij.

2. SCHOOLKLIMAAT

2.1 VEILIGHEID

De opleiding zorgt voor een veilige en respectvolle omgeving voor studenten.

Verantwoording Uit de (systematiek van de) WEB vloeit voort dat de instelling verantwoordelijk is voor alles wat er tijdens het onderwijsprogramma gebeurt (zie ook art. 7.2.7, vijfde lid). Voorgaande volgt eveneens uit de verplichting zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid). Wij beoordelen daarom hoe de opleiding deze verantwoordelijkheid invult door onder andere te kijken naar het sociaal veiligheidsbeleid (waarmee de deelnemersraad op grond van art. 8a.2.2, derde lid, onder k, moet hebben ingestemd) en bijbehorende (beoordeling van de) begeleiding van de studenten tijdens de bpv (art. 7.2.8 en 7.2.9). Ook het tegengaan van pesten is met betrekking tot het sociaal veiligheidsbeleid een belangrijk thema en houdt tevens verband met de taak van de instelling om studenten vertrouwd te maken met de verscheidenheid van waarden in de Nederlandse samenleving (art. 1.2.1, tweede lid). De instelling dient hieraan onder andere aandacht te geven door middel van onderwijs met betrekking tot burgerschap, zoals voorgeschreven in elk kwalificatiedossier (art. 7.1.2, tweede lid, WEB en zie ook art. 17a, derde lid en bijlage 1 van het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB). Verder is de instelling verplicht aangifte te doen van zedenmisdrivingen (art. 1.3.8), een deelnemersstatuut op te stellen waarin de rechten en plichten van de deelnemers zijn opgenomen (art. 7.4.8, vierde lid) en ervoor te zorgen dat al het personeel een Verklaring omtrent gedrag (VOG) heeft (art. 4.2.1, tweede lid, onder a, 4.2.2, eerste lid, onder a, en 4.2a.1).

2.2 LEERKLIMAAT

De opleiding kent een ondersteunend en stimulerend leerklimaat.

Verantwoording In het kader van de taak om zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de taak om zorg te dragen voor een duurzame borging van het onderwijspersoneel (art. 1.3.6a, art. 7.4.8, eerste lid) kijken we hoe het team zorg draagt voor een positief pedagogisch klimaat, omdat dit onontbeerlijk is voor goed onderwijs aan en goede prestaties van studenten.

3. ONDERWIJSRESULTATEN

3.1 STUDIESUCCES

De instelling behaalt met haar studenten resultaten die ten minste in overeenstemming zijn met de gestelde norm.

Verantwoording De WEB stelt dat instellingen de taak hebben om studenten op te leiden voor een beroep (art. 1.2.1, tweede lid en 7.1.2, tweede lid) en de beroepsopleidingen zodanig in te richten dat studenten in staat worden gesteld de kwalificatie binnen de vastgestelde studieduur te bereiken (art. 7.2.7, eerste lid). Voorgaande volgt eveneens uit de verplichting zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid). Instellingen dienen voorts doelmatige leerwegen aan te bieden, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat de opleiding aansluit op het voortgezet onderwijs en door doorstroom naar hogere opleidingsniveaus mogelijk te maken (art. 1.2.1, tweede lid, en 1.3.5, onder b). Tot slot dienen de taken van de instelling met betrekking tot de bestrijding van voortijdig schoolverlaten (art. 8.1.8 en 8.1.8a WEB en met name art. 18, eerste lid en 21a, tweede lid, van de Leerplichtwet 1969) een maatschappelijk belang en dit vergt inzicht in en verantwoording van studiesucces. De 'norm' voor studiesucces wordt daarom jaarlijks na overleg met het onderwijsveld bepaald. We beoordelen het studiesucces aan de hand van deze norm op het niveau van het kwalificatiedossier. De instelling dient de hiervoor benodigde gegevens in BRON te registreren (art. 2.5.5a en zie ook art. 2.5.5c, eerste lid, onder b).

3.2 VERVOLGSUCCES

De bestemming van de studenten na het verlaten van de opleiding is bekend en voldoet ten minste aan de verwachtingen van de opleiding.

Verantwoording De instelling kan een beroepsopleiding alleen dan aanbieden als er voor de student voldoende arbeidsmarktperspectief is (art. 6.1.3). Onder 'arbeidsmarktperspectief' wordt in ieder geval verstaan: het binnen een redelijke termijn vinden van een baan op het niveau van de gevolgde opleiding. Indicaties dat mogelijk niet is voldaan aan de zorgplicht, betreffen situaties waarin na een redelijke termijn een substantieel aantal uitgestroomde studenten geen baan heeft op het niveau van de opleiding of onder dat niveau werkzaam is, of waarin het arbeidsmarktperspectief van toekomstig gediplomeerden onder de maat is.¹¹ De minister kan het recht om de opleiding te verzorgen ook ontnemen zodra niet (meer) aan deze zorgplicht wordt voldaan (art. 6.1.4, eerste lid, onder c), hetgeen onder andere neerkomt op een doelmatigheidstoets.¹² Van de instelling vereist voorgaande dus inzicht en verantwoording van vervolgsucces alsmede een frequente eigen doelmatigheidstoets ten aanzien van haar opleidingsaanbod. De instelling kan hiertoe over gegevens met betrekking tot het vervolgsucces beschikken door raadpleging van diverse (openbare) bronnen, zoals onderzoeken door het ROA, UWV, CBS en/of SBB, en dient daarnaast zelf de gegevens over het uitstroomniveau of het behaalde diploma van de studenten te registreren (art. 2.5.5a, tweede lid). Tot slot is het een taak van de instelling om zorg te dragen voor het bieden van loopbaanoriëntatie en –begeleiding (art. 1.3.5, onder c) en kennis van de (regionale) arbeidsmarkt is daarvoor eveneens een voorwaarde. Inzicht in het vervolgsucces van studenten draagt bij aan de (continue) verbetering van het onderwijs en de resultaten.

4. KWALITEITZORG EN AMBITIE

4.1 DOELEN, EVALUATIE EN VERBETERING

Het bestuur en de opleiding hebben mede vanuit hun maatschappelijke opdracht doelen geformuleerd, evalueren regelmatig en systematisch de realisatie van die doelen en verbeteren op basis daarvan het onderwijs.

Verantwoording De WEB bepaalt dat de instelling een systeem van kwaliteitszorg inricht en dat zij regelmatig de kwaliteit van het onderwijs beoordeelt (art. 1.3.6, eerste en tweede lid). Het begrip 'onderwijskwaliteit' omvat in elk geval: onderwijsresultaten, het onderwijsproces, het onderhouden van de bekwaamheid van het onderwijspersoneel en de examinering en diplomering. De uitkomsten van deze beoordeling zijn openbaar en dienen, tezamen met het voorgenomen beleid in het licht van die uitkomsten, te worden beschreven in het jaarverslag (art. 1.3.6 en 2.5.4, eerste lid). Voorgaande impliceert dat het stelsel van kwaliteitszorg zoals de WEB dat voorschrijft ook inhoudt dat de instelling doelen stelt en waar nodig verbeteringen doorvoert. In het toezicht richten we ons op de feitelijke werking van het systeem en de aansluiting van het stelsel van de kwaliteitszorg op de maatschappelijke taak en zorgplichten van de instelling (art. 1.2.1, art. 1.3.5, art. 7.4.8) waarmee de instelling rekening dient te houden in haar invulling van de onderwijskwaliteit van de aangeboden opleidingen. Dit houdt onder andere in dat het onderwijs inspeelt op de kenmerken van de studentpopulatie in het bijzonder.

4.2 STRUCTUUR EN CULTUUR

Het bestuur en de opleiding hebben een heldere organisatie- en beslissingsstructuur, kennen een professionele kwaliteitscultuur en functioneren transparant en integer.

Verantwoording Met het toezicht richten we ons op de wettelijke vereisten die de verantwoordelijkheidsdeling binnen de instelling betreffen (art. 9.1.4, 9.1.7). Hierbij gaat het zowel om de verantwoordelijkheidsverdeling tussen het bevoegd gezag en de raad van toezicht als om de verantwoordelijkheidsverdeling tussen het bevoegd gezag en de diverse managementlagen of organisatorische eenheden. Het bevoegd gezag dient deze verantwoordelijkheidsverdeling vast te leggen in haar statuten en/of bestuursreglement (art. 9.1.7). De instelling stelt de raad van toezicht en de deelnemersraad voorts in de gelegenheid haar instemmings- of adviesrecht uit te oefenen en faciliteert beide organen (art. 8a.1.4, 8a.2.1, 8a.2.2, 9.1.4, derde, vierde en vijfde lid). De uitoefening en facilitering van bedoeld instemmingsrecht leidt er op haar beurt toe dat het instellingsbeleid intern gedragen wordt (met deelnemersstatuut en de beroeps- en klachtenregeling voor deelnemers). Verder richten we ons met ons toezicht op de wettelijke eisen die de aanwezigheid van een kwaliteitsgerichte cultuur betreffen (art. 1.3.6, 1.3.6a, 7.4.8, eerste lid). Daartoe kijken we onder meer naar de wijze waarop en de mate waarin de instelling de bekwaamheid van het personeel waarborgt (art. 1.3.6, eerste lid, 1.3.6a, 4.1.3, 4.2.1 t/m 4.2.5). In het jaarverslag legt het bestuur verantwoording af over de omgang met de code voor goed bestuur (art. 2.5.4), waaronder begrepen afwijkingen van deze code (pas toe of leg uit). Het jaarverslag is openbaar en ook de raad van toezicht levert er zijn bijdrage aan (art. 2.5.4 en 9.1.4, derde lid, onder g). In aanvulling op bovenstaande dient de instelling in het algemeen zorg te dragen voor de duurzame borging van de kwaliteit van het onderwijspersoneel alsmede de bevoegdheid en bekwaamheid daarvan (art. 1.3.6a en hoofdstuk 4, titel 2).

4.3 VERANTWOORDING EN DIALOOG

Het bestuur en de opleiding leggen intern en extern toegankelijk en betrouwbaar verantwoording af over doelen en resultaten en voeren daarover actief een dialoog.

Verantwoording De WEB bepaalt dat de instelling regelmatig de kwaliteit van haar onderwijs, waaronder de kwaliteit van de examens, beoordeelt en dat zij hierover een verslag openbaar maakt (art. 1.3.6, eerste en tweede lid, hoofdstuk 8). Het is een vereiste dat bij deze beoordeling onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden zijn betrokken. Het bestuur maakt de uitkomsten van deze beoordeling en het voorgenomen beleid in het licht van die uitkomsten regelmatig, en voor zover het de examens betreft jaarlijks openbaar (art. 1.3.6, tweede lid). De instelling rapporteert hierover in het jaarverslag (art. 2.5.4 WEB, RJO en RJ 660). Naast het betrekken van onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit, dient de instelling de raad van toezicht en de deelnemersraad bij het nemen van bepaalde besluiten te raadplegen (zie voor het instemmings- en adviesrecht van deze organen art. 8a.2.2 en 9.1.4, derde lid).

5. FINANCIËEL BEHEER

5.1 CONTINUÏTEIT

De instelling is financieel gezond en kan op korte en langere termijn voldoen aan haar financiële verplichtingen

Verantwoording De verplichting voor het bevoegd gezag om een continuïteitsparagraaf aan het jaarverslag toe te voegen vloeit voort uit artikel 4, vierde lid, van de RJO. De WEB vereist dat het bevoegd gezag de middelen van de instelling op zodanige wijze beheert dat een behoorlijke exploitatie en het voortbestaan van de instelling zijn verzekerd (art. 2.8.3). Dat het bestuur inzicht in haar financiële uitgangsspositie dient te hebben volgt vanzelfsprekend uit diezelfde verplichtingen; daarnaast vergt ook de verplichting een jaarrekening op te stellen (art. 2.5.3) dat het bestuur enig inzicht in haar financiële positie heeft. De WEB verplicht verder de raad van toezicht het jaarverslag, inclusief continuïteitsparagraaf, goed te keuren (art. 9.1.4, derde lid, onder c). De raad van toezicht dient hierover ook verantwoording af te leggen in het jaarverslag (artikel 9.1.4, derde lid, onder g). Een 'regelmatige bespreking' is een beleidsmatige invulling van de verplichting de raad van toezicht te voorzien van taken en bevoegdheden, zodanig dat deze deugdelijk toezicht kan uitoefenen (art. 9.1.4, vijfde lid). In het mbo bestaat de medezeggenschap uit een deelnemersraad, een ondernemingsraad en eventueel een ouderraad. De deelnemersraad kan op eigen initiatief in gesprek met het bestuur gaan en dient (desgevraagd) door het bestuur te worden geïnformeerd over onder andere de financiële ontwikkelingen (art. 8a.2.1). Dat het bestuur naar aanleiding hiervan zo nodig corrigerende maatregelen dient te treffen, volgt eveneens uit de verplichting om een behoorlijke exploitatie en het voortbestaan van de instelling te verzekeren (art. 2.8.3).

5.2 DOELMATIGHEID

Het bestuur maakt efficiënt en effectief gebruik van de onderwijsbekostiging.

Verantwoording Uit artikel 2.5.9 van de WEB vloeien impliciet verplichtingen voort ten aanzien van de doelmatigheid van de besteding. Hierover moet in de jaarrekening verantwoording worden afgelegd (artikel 2.5.3, tweede lid).

5.3 RECHTMATIGHEID

Het bestuur verwerft en besteedt de onderwijsbekostiging conform wet- en regelgeving.

Verantwoording De jaarverslaggeving dient transparant te zijn (moet een waarheidsgetrouw beeld geven). Titel 9 van Boek 2 BW en art. 3, onder a van de RJO jo. de Richtlijn Jaarverslag Onderwijs alsmede het onderwijscontroleprotocol stellen tal van regels ten aanzien van deze transparantie in de verantwoording. Een accountantsverklaring is verplicht op grond van art. 2 RJO jo. art. 2:393 BW. Deze accountantsverklaring kan worden afgegeven door de instellingsaccountant, die wordt aangewezen door de raad van toezicht (art. 9.1.4, derde lid, onder f).

6. EXAMINERING EN DIPLOMERING

6.1 KWALITEITSBORGING EXAMENCOMMISSIE

De examencommissie waarborgt deugdelijke examinering en diplomering.

Verantwoording Het toezicht richt zich volledig op het voldoen aan de wettelijke vereisten zoals vastgelegd in de WEB (art. 7.4.2, tweede lid, art. 7.4.3, 7.4.3a, 7.4.4, 7.4.5, 7.4.6, 7.4.8, eerste, tweede en vijfde lid), in het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB en in de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo

2012. Met betrekking tot de openbare verantwoording: de instelling dient jaarlijks een verslag openbaar te maken over de beoordeling van de kwaliteit van de examens, de uitkomsten van die beoordeling en het voorgenomen beleid in het licht van die uitkomsten (art. 1.3.6, tweede lid). Dit verslag dient (voor wat betreft de hoofdpunten daarvan) tevens opgenomen te worden in het jaarverslag (art. 2.5.4, eerste lid). Het jaarverslag bevat daarnaast de hoofdpunten van de bevindingen van de inspectie met betrekking tot de examens (art. 2.5.4, eerste lid). Wij gaan ervan uit dat bedoelde verantwoording door de instelling en bijbehorend beoordelingsproces niet goed mogelijk is zonder de input van de examencommissie(s). Tot slot kan het recht tot het verzorgen van de opleiding worden ontnomen indien niet of niet meer wordt voldaan aan hetgeen bij of krachtens de WEB is bepaald ten aanzien van de examens (art. 6.1.4, eerste lid, onder b) en kan het recht op examinering worden ontnomen indien de kwaliteit daarvan niet voldoet aan de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012 (art. 6.1.5b, eerste lid). (De regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012 zal overigens worden herzien. Daarin zullen de nieuwe standaarden, zoals in dit document verwoord, worden opgenomen.)

6.2 EXAMENINSTRUMENTARIUM

Het exameninstrumentarium sluit aan op de uitstroomeisen van het kwalificatiedossier en voldoet aan de toetstechnische eisen.

Verantwoording Het toezicht richt zich volledig op het voldoen aan de wettelijke vereisten zoals vastgelegd in de WEB (art. 7.1.2, tweede lid, 7.2.6, tweede lid, 7.4.2, tweede lid, 7.4.4, 7.4.8, eerste lid), in het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB en in de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012. (De regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012 zal overigens worden herzien. Daarin zullen de nieuwe standaarden, zoals in dit document verwoord, worden opgenomen.)

6.3 AFNAME EN BEOORDELING

Het examenproces van afname en beoordeling is deugdelijk.

Verantwoording Het toezicht richt zich volledig en alleen op het voldoen aan de wettelijke vereisten zoals vastgelegd in de WEB (art. 7.1.2, tweede lid, art. 7.4.2, tweede lid, art. 7.4.3a, 7.4.4, 7.4.5, 7.4.8, eerste, tweede en vijfde lid), in het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB en in de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012/13. Dat het beroepenveld bij de examinering moet worden betrokken volgt uit de plicht te zorgen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijs en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid) en deze kwaliteit ook regelmatig te beoordelen met betrokkenheid van onafhankelijk deskundigen en belanghebbenden (art. 1.3.6, eerste lid). Voor de praktijkgerichte examenonderdelen is het niet goed mogelijk om hieraan te voldoen zonder het beroepenveld te betrekken.

OVERIGE WETTELIJKE VEREISTEN

Het waarderingskader omvat niet alle deugdelijkheidseisen zoals die in de sectorwet(ten) en andere onderwijswetten zijn opgenomen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de VOG en de vrijwillige ouderbijdrage. De deugdelijkheidseisen die niet aan een standaard in het waarderingskader zijn verbonden vatten we samen onder de noemer overige wettelijke vereisten. In ons jaarwerkplan geven we aan welke thema's en/of specifieke wettelijke vereisten we in het kader van programmatisch handhaven binnen het stelseltoezicht zullen onderzoeken. De onderzoeken worden dan zo mogelijk geïntegreerd in de vierjaarlijkse onderzoeken bij besturen. Niet naleving van (een of meer van) de overige wettelijke vereisten kan dan niet leiden tot een oordeel 'opleiding van onvoldoende kwaliteit', of tot het oordeel 'zeer zwak onderwijs'. Wel dient de opleiding /het bestuur de tekortkoming binnen een door de inspectie te bepalen tijd te herstellen. Dit wordt in het rapport vastgelegd. Onderzoek naar deugdelijkheidseisen kan – als daar aanleiding toe is - te allen tijde worden uitgevoerd als een specifiek onderzoek op grond van artikel 15 van de WOT (par. 5.2.4).

